

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

До захисту допустити:

Зав. кафедри

Є.М. Черних

_____ (підпис)

« _____ » _____ 2021 р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр»
на тему: «Механізм реформування виконавчої влади в Україні за роки
незалежності»

студента економіко-правового
факультету спеціальності
281 публічне управління та
адміністрування освітнього ступеня
«Магістр»
Кочмар Василя Олександровича
Науковий керівник:
Свірський Борис Михайлович
к.ю.н., професор кафедри права та
публічного адміністрування
Рецензент: т.в.о. голови Центральної
райадміністрації м. Маріуполя
Могильний В.В.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« _____ » _____ 2021 р.

Маріуполь 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи становлення та розвитку виконавчої влади України за роки незалежності	8
1.1. Генеза розвитку виконавчої влади за роки незалежності	8
1.2. Сутність та зміст виконавчої влади як механізму держави	19
1.3. Нормативно-правові джерела діяльності виконавчої влади	31
Висновки до розділу 1	43
Розділ 2. Механізм забезпечення умов щодо реформування виконавчої влади в Україні за роки незалежності	45
2.1. Сутність та зміст необхідності реформування виконавчої влади в Україні 1991-2021 років	45
2.2. Механізм здійснення реформ виконавчої влади в Україні за роки незалежності	56
2.3. Місце та роль виконавчої влади в системі державних органів України	70
Висновки до розділу 2	90
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання ефективного реформування виконавчої влади завжди було актуальним завданням українського уряду у будь-які часи. Сьогодні даний аспект організації влади та її прямого впливу на суспільне життя людей стає не менш гострим. По-перше, це пов'язано з тим, що в Україні активно відбуваються події, які свідчать про неймовірне бажання до інтеграції в ЄС. Така умова спонукає українську владу все більше й більше працювати над тим, щоб відповідати загальноприйнятим європейським стандартам якості, особливо в контексті організації діяльності державної влади. По-друге, в Україні активно відбувається поширення явища децентралізації влади, яке є одним із каталізаторів розвитку виконавчої влади в сучасних умовах. По-третє, коло обов'язків і завдань, які виконує виконавча влада в Україні займає великі масштаби в усіх сферах суспільної діяльності, саме тому її роль в організації суспільного життя є вкрай важливою. Всі ці та інші додаткові умови безумовно стверджують про високу затребуваність дослідження даного явища в рамках різноманітних наукових досліджень.

Також, ще одним значимим аргументом на користь доцільності проведення дослідження з приводу реформування механізмів виконавчої влади в Україні є пошук та деталізація існуючих проблем даної гілки влади. Наприклад, типовими проблемами більшості виконавчих структур є надмірна бюрократизація процедур та наявність корупційних діянь.

Ще одним вагомим аргументом дослідження даної тематики є питання організації ефективної взаємодії гілок влади один із одним. За таких умов доцільність аналізу реформування функціонування виконавчої влади формується з контексту їх продуктивної діяльності один із одним, яка власне буде направлена на удосконалення життя суспільства.

Останньою причиною актуальності дослідження тематики механізмів реформування виконавчої влади в Україні є наявність прямого зв'язку даної

гілки влади із державним управлінням. Адже, зараз система державного управління є важливою складовою функціонування будь-якої держави. Сьогодні в рамках швидких трансформаційних процесів, які пов'язані із активним розвитком технологій, високою затребуваністю у якості людських та інших видів ресурсів, правильним використанням інформації для налагодження комунікаційних зв'язків в нас виникає необхідність розвитку і даної системи, котра включає в себе особливості функціонування усіх трьох гілок влади між собою. Також, в цьому контексті не слід забувати про саму роль виконавчої влади в системі державного управління, адже, вона направляє свою активність таким чином, щоб забезпечувати постійний і стабільний розвиток суспільства і держави.

Наступною цікавою думкою, в контексті огляду необхідності реформування виконавчої влади як важливої частини організації системи державного управління є її семантична ознака, завдяки якій вона здійснює свій вплив на усі сфери діяльності громадян у суспільстві. Ще одна потреба у модернізації виконавчої влади зумовлена ще тим, що суспільство, яке не може функціонувати окремо від держави, має забезпечуватися нею відповідною роботою різних структурних підрозділів органів державної влади, яка звичайно повинна бути якісною та актуальною в рамках існуючих реалій.

Модернізація системи виконавчої влади в Україні ще й повинна відбуватися з метою вирішення існуючих класичних проблем, що присутні в рамках державного управління, і до яких можна віднести: корумпованість державних чиновників, відсутність актуальних та конкурентоспроможних програм для розвитку майбутніх державних службовців виконавчої влади, слабка активність в напрямку розвитку організаційної та комунікативної культури державних службовців, невикористання технологій бенчмаркінгу для розвитку для покращення стану речей в окремих аспектах державного управління, низька ініціативність органів виконавчої влади щодо питань обміну досвідом із іншими країнами, які досягли успіхів у розвитку власної системи державного управління, відсутність належного фінансового

забезпечення системи державного управління. Всі ці проблеми створюють передумови для виникнення різних шляхів реформування виконавчої влади, які можна реалізувати, наприклад, за рахунок формування чіткої стратегії розвитку державного управління, орієнтуючись при цьому на приклади успішного міжнародного досвіду інших країн світу. Удосконалюючи систему виконавчої влади, ми забезпечуватимемо й реформування усієї системи державного управління, що є одним із критеріїв виконання вектору активного сталого розвитку України, як сильної конкурентоспроможної держави, що може якісно функціонувати на всіх рівнях управління державою.

Таким чином, актуальність механізмів реформування виконавчої влади є не тільки питанням теоретичних досліджень, воно має взаємопов'язаний вплив на інші аспекти суспільного та державного управління. А також, несе в собі досить багато аспектів практичного значення, які можна побачити і використати в реальному житті для покращення життя усього суспільства та держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему функціонування виконавчої влади в Україні досліджували низка дослідників, науковців та вчених. Зокрема, варто звернути увагу на Чернишевича О.В., Майданника О.О., Ключевського В.І. та Крижанівський В.П., котрі займались питанням дослідження історичного становлення виконавчої влади в Україні за роки незалежності. Також, тематику виконавчої влади досліджували: Погребняк І.А., що досліджував особливості роботи виконавчої влади як окремої гілки державної влади; Бабенко К.А., який дозволив сформулювати думку про поширення феномену біцефалізму в системі виконавчої влади України.

Об'єкт дослідження. Система суспільних відносин.

Предмет дослідження. Механізм реформування виконавчої влади за роки незалежності України.

Мета дослідження. Формалізація основних, історичних, теоретичних та практичних механізмів організації функціонування, розвитку і реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності.

Завдання дослідження:

- сформулювати генезу розвитку виконавчої влади в Україні за роки її незалежності;
- провести аналіз визначення сутності і змісту виконавчої влади як одного з механізмів держави;
- проаналізувати існуючі нормативно-правові джерела, які визначають характерні особливості функціонування виконавчої влади в Україні;
- сформулювати сутність, зміст реформування виконавчої влади в Україні в період 1991-2021 років;
- проаналізувати та формалізувати характерні особливості механізму здійснення реформ виконавчої влади в Україні за роки її незалежності;
- визначити роль та місце виконавчої влади в системі функціонування державних органів України.

Методи наукового дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи була застосована низка різноманітних методів як теоретичних, так і практичних, зокрема: загальнофілософський метод, котрий був використаний для розкриття сутності феномену виконавчої влади як механізму держави. Була застосована велика кількість загальнонаукових методів: такі як метод аналізу, для більш детального дослідження генези виконавчої влади в Україні, методи збору і синтезу, котрі допомагали в процесі вивчення та систематизації знань щодо нормативно-правового забезпечення діяльності виконавчої влади в Україні. Були використані методи індукції та дедукції, які забезпечили правильний підхід щодо вивчення отриманих знань, стосовно функціонування виконавчої влади в системі державних органів України. Використані методи моделювання і аналогії задля формування висновків щодо роботи механізму реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності.

Новизна отриманих результатів. Під час підготовки та написання даної кваліфікаційної роботи було отримано ряд теоретичних і практичних наукових здобутків. В роботі була запропонована генеза історичного розвитку виконавчої влади в Україні. Запропонований зміст і визначені характерні особливості виконавчої влади як цілісної системи. Сформульований перелік нормативно-правових джерел, які забезпечують функціонування виконавчої влади в Україні. Удосконалена сутність та зміст реформування виконавчої влади в Україні в період 1991-2021 років. Запропонований перелік особливостей роботи механізму здійснення реформ виконавчої влади в Україні за роки її незалежності. Запропонований новий погляд на деталізацію місця і ролі виконавчої влади в системі державних органів України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому що всі матеріали, висновки, рекомендації та результати кваліфікаційної роботи можуть бути використані експертами з питань дослідження діяльності органів виконавчої влади в Україні, у відповідності з чинним законодавством і побажаннями суспільства. Здобутки даної кваліфікаційної роботи можуть сприяти вирішенню проблем функціонування механізму виконавчої влади в Україні, можуть бути використаними у різних наукових джерелах в якості ознайомчих матеріалів. Також, матеріали даної роботи можуть мати практичне значення для навчання студентів.

Апробація: Основні положення і висновки наукового дослідження обговорювалися на засіданні круглого столу «Місцеве самоврядування в Україні та світі» у Маріупольському державному університеті 7 грудня 2021 року.

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота складається з двох розділів, з трьох підрозділів кожен, кількість сторінок – 105, використаних джерел – 81.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

1.1. Генеза розвитку виконавчої влади за роки незалежності

Розвиток виконавчої влади в Україні за роки незалежності має досить об'ємну та колоритну історію власного становлення. В першу чергу, це пов'язано з тим, що виконавча влада в Україні сильно залежала від стабільності розвитку окремих аспектів організації державної влади, реформ пов'язаних із удосконаленням положень Конституції України, а також, різними політичними і суспільними пертурбаціями. Враховуючи такі положення, ми можемо сформулювати різні етапи генези розвитку виконавчої влади в Україні.

Звертаючись до різних наукових джерел та публікацій, ми можемо побачити, що першим історичним етапом розвитку виконавчої влади в Україні є етап, який проходив з червня по листопад 1991 року. В даний період активно генерувалася первинна концепція нової конституції, яка передбачала адаптацію нового принципу роботи виконавчої влади. Сутність даного принципу полягала в тому, що система виконавчої влади в Україні має здійснюватися завдяки діяльності чотирьох суб'єктів: президента, віце-прем'єра, кабінету міністрів та державною адміністрацією. Відповідно до даних положень 5 липня 1991 року був укладений нормативно-правовий акт про визначення Президента України в якості найвищої посадової особи в державі та призначив його головою виконавчої влади [77].

Таким чином, перші осередки розвитку виконавчої влади в Україні були направлені на те, щоб деталізувати Україну як президентсько-парламентську республіку. В цьому контексті відбувався активний розвиток державної влади в Україні протягом наступних історичних етапів її розвитку.

Далі, досліджуючи генезу розвитку виконавчої влади, ми можемо звернути увагу на наступний історичний етап становлення даної системи влади в Україні. Другий етап розвитку виконавчої влади характеризувався появою інституту президента, який став одним із визначальних об'єктів, котрий дозволив виконавчій владі України закріпити свої позиції в рамках організації системи державної влади. Поява даного інституту постійно викликала суспільну ворожнечу та політичну боротьбу між прихильниками парламентської та президентської форм правління державою [51, с. 264-267].

Характерною ознакою другого етапу розвитку виконавчої влади є те, що в законодавчих актах не був визначений чіткий порядок організації взаємовідносин між президентом та прем'єр-міністром. Такі обставини створювали певний дискомфорт в контексті побудови структури управління органами виконавчої влади. А це в свою чергу, не дозволяло даній системі активно реалізовувати власні потреби у організації стабільного і планомірного розвитку.

Також, в рамках другого історичного етапу розвитку виконавчої влади в Україні, варто відзначити події 1993-1995 років. Наприклад, восени 1993 року урядом були реалізовані певні спроби щодо правового закріплення положень визначення голови виконавчої влади в Україні. Після оприлюднення Указу «Про керівництво Кабінетом Міністрів України» Леонід Кравчук взяв на себе повноваження голови виконавчої влади, які на жаль були скасовані у червні 1994 року [62, с. 59-68].

Щодо подій 1994 року, то в контексті розвитку виконавчої влади, потрібно згадати ініціативу Леоніда Кучми про проект Закону України щодо організації державної влади, який він вніс на розгляд Верховної Ради. В проекті даного закону визначалося, що в Україні має бути присутнє чітке розмежування державно-владних повноважень за управлінським контекстом та різними сферами діяльності. Це були перші осередки деталізації принципу поділу влади, який в Україні вже закріпився з часом її історичного розвитку.

У 1995 році було прийнято закон «Про державну владу та місцеве самоврядування». Згідно з цим законом Президент України став одноособовою главою уряду та міг не узгоджуючи свої дії з Верховною Радою вільно реалізовувати їх у інтересах розвитку української держави. Також, в рамках даного закону вже простежувалися перші зачатки розвитку децентралізації виконавчої влади. Адже, в ньому були прописані мотиви щодо створення місцевого самоврядування, яке б дозволило оптимізувати роботу виконавчої гілки влади [43].

Третій етап становлення і розвитку виконавчої влади в Україні вже відбувався у період з червня 1996 по січень 2006 років. Першими знаковими подіями даного періоду є формалізація конституційних положень щодо організації державної влади в Україні та законодавче закріплення окремого органу виконавчої влади – Кабінету Міністрів України. Даний орган виконавчої влади був очолюваний прем'єр-міністром. Такі положення дозволили синхронізувати владу президента та державну владу в Україні таким чином, щоб їх спільна діяльність була більш упорядкованою та структурованою у рамках організації ефективної взаємодії один із одним [45].

Також, у 1996 році Конституцією України було встановлено, що Кабінет Міністрів стає вищим органом у рамках функціонування системи виконавчої влади. Характерними ознаками тогочасного функціонального механізму Кабінету Міністрів були:

- несення відповідальності перед Президентом України, Верховній Раді України;
- наявність у складі Кабінету Міністрів України таких категорій посадових осіб як: прем'єр-міністр, перший віце-прем'єр-міністр, три віце-прем'єр-міністри та ряд інших другорядних міністрів із різних сфер суспільної діяльності;
- визначення складу Кабінету Міністрів України відбувалося за поданням прем'єр-міністра і закріплювалося призначенням в особі Президента України [36, с. 78].

Далі, в період до 2005 року стабільність розвитку виконавчої влади в Україні істотно знизилася темп. Пов'язаний такий перебіг подій тим, що в Україні у ті часи відбувалися перипетії пов'язані із спробами удосконалити законодавчі положення діяльності Кабінету Міністрів України. Адже, якщо згадати 2000 рік в Україні на той час, не було навіть чіткого регламенту діяльності роботи даного суб'єкту виконавчої влади. Також, складнощів в цьому питанні додавали численні політичні міжусобиці та час президентських виборів 2004 року.

Останньою знаковою подією в рамках третього історичного етапу розвитку виконавчої влади є прийняття змін до Конституції України, які були визначені відповідним законом, що видала Верховна Рада 8 грудня 2004 року. Зміст даного закону визначав, що повноваження Президента України, Верховної Ради та сфера виконавчої влади будуть перерозподілені. Зокрема, слід згадати про зміни у формуванні складу Кабінету Міністрів України.

Четвертий етап розвитку виконавчої влади вже ознаменувався активною діяльністю уряду щодо трансформацією форми влади в Україні, яка змінювалася із президентсько-парламентської на парламентсько-президентську [69]. Цей період тривав з 2006 по жовтень 2010 року. В рамках цього періоду низкою нормативно-правових актів діяльність Кабінету Міністрів дуже часто видозмінювалася. Його основними характеристиками того часу можна назвати:

- визначення Кабінету Міністрів України як колегіального органу, котрий приймає управлінські рішення виключно після процесу їх обговорення на засіданнях;
- визначення посади прем'єр-міністра як головної управлінської посади в системі функціонування Кабінету Міністрів України;
- формування програми діяльності Кабінету Міністрів України, яка визначала перелік повноважень, порядок проведення засідань тощо;

- передачу першому віце-прем'єр-міністру та віце-прем'єр-міністру ряду координаційних та контролюючих повноважень, котрі вони мали здійснювати в контексті нагляду за діяльністю центральних органів виконавчої влади;
- розподіл повноважень між міністрами, які мали забезпечувати виконання положень програми діяльності Кабінету Міністрів України, котрі мали досягати реалізації певних соціально-важливих цілей і завдань з розвитку суспільства;
- формування повноважень для секретаріату Кабінету Міністрів України, котрий мав займатися питаннями забезпечення організаційної, правової, аналітичної, матеріально-технічної та інформаційної підтримки діяльності Кабінету Міністрів України [69].

Такі положення, представлені у різних нормативно-правових актах того часу дозволяли формалізувати певні вимоги та законодавчу структуру роботи Кабінету Міністрів України як головного органу в системі виконавчої влади України.

Щодо п'ятого етапу розвитку виконавчої влади, то він розпочався з 1 листопада 2010 року. Основними мотивами становлення даного історичного етапу була значна активність влади щодо трансформації процесу організації державної влади в Україні. Деякі із науковців визначають події в рамках даного періоду своєрідними проявами біцефалізму у функціонуванні системи органів виконавчої влади. Загалом, феномен біцефалізму означає, що функціонування органів виконавчої влади має такі конституційні особливості, які дозволяють іншим органам влади, котрі не належать до них структурно, мати істотний вплив на прийняття ними різних управлінських, виконавчих, стратегічних та інших видів рішень [25]. Таким чином, ми можемо згадати, що в ці та минулі часи історичного становлення виконавчої влади в Україні, як постійно відбувалася гегемонія впливу Президента України, Верховної Ради на знищення самостійності в діяльності даної гілки влади. Подібні мотиви дуже сильно гальмували розвиток підходу децентралізації влади, котрий вже активно інтегрувався у управлінські апарати сусідніх європейських країн.

В подальшому, історія розвитку виконавчої влади в Україні вже не мала визначення чітких етапів. І з цією думкою були згодні більшість сучасних українських дослідників. Однак, науковці та дослідники даної тематики все ж виділяли низку важливих подій, котрі допомогли сформували сучасну модель функціонування органів виконавчої влади в Україні.

Першою знаковою подією, яка допомогла в контексті удосконалення роботи механізму виконавчої влади – стала реформа децентралізації влади в Україні, яка відбулася у 2014 році. Метою даної владної реформи стала потреба у формуванні ефективної системи функціонування органів місцевого самоврядування та територіальних суб'єктів організації влади. Підхід даної реформи був направлений на створення та підтримку життєвого середовища громадян шляхом надання їм можливостей реалізовувати пряме народовладдя, впливати на розвиток територіальної громади, отримувати високоякісні послуги від держави та брати участь у організації суспільного життя [31].

Завдяки даній реформі виконавча влада в Україні стала трансформуватися і розвиватися за більш сучасними європейськими канонами функціонування виконавчих державних органів. Наприклад, першим знаковим здобутком даної реформи стало значне збільшення кількості територіальних громад. Якщо аналізувати статистичні показники представлені в офіційних джерелах, ми зможемо побачити, що кількість територіальних громад до та після проведення реформи виконавчої влади в Україні значно зменшилася. Із 11 250 тисяч до 1470 територіальних громад. Це значно скоротило ресурсні витрати на утримання цих громад та дозволило оптимізувати роботу всієї системи виконавчої гілки влади по Україні [73].

Як ми бачимо на статистичних показниках, кількість територіальних громад була зменшена. На нашу думку, це значно розширило можливості для здійснення ефективної організації місцевої влади, яка є одним із важливих атрибутів сучасної виконавчої влади в Україні.

Також, реформа децентралізації виконавчої влади дозволила вирішити низку проблем, котрі існували в системі органів виконавчої влади. До цих проблем відносилися:

- проблема надмірної централізації влади, яка негативно впливала на ефективність роботи окремих сфер діяльності у регіонах;
- проблема слабкості територіальних громад, які не мали фінансової, інституційної та матеріально-технічної бази щодо власного розвитку;
- проблема низької якості надання адміністративних та інших державних і публічних послуг населенню, за які відповідають конкретні суб'єкти системи органів виконавчої влади;
- проблема надмірно високого рівня корупції, який заважав підтримці сталого розвитку не тільки системи виконавчої влади, а й усієї системи державної влади в цілому;
- проблема низької інвестиційної привабливості окремих регіонів та низька якість демографічної, екологічної, інфраструктурної ситуації в цих регіонах;
- проблема наявності неефективних управлінських рішень;
- проблема низької довіри до представників виконавчої влади [73].

Завдяки даній реформі усі вищезгадані проблеми почали поступово відчужуватися із системи органів виконавчої влади, забезпечуючи таким чином її планомірну трансформацію. Також, варто згадати, що дана реформа дозволила змінити механізми фінансування та спростила організаційну структуру роботи органів виконавчої влади на місцях. Це дозволило оптимізувати роботу усієї системи виконавчої влади в Україні шляхом отримання низки позитивних результатів щодо власної діяльності.

Наступним знаковим кроком у контексті подальшого розвитку виконавчої влади в Україні за роки її незалежності стала активна діяльність уряду щодо адаптації моделі електронного урядування. Ця епопея адаптації електронного уряду активно почалася в Україні у 2014 році, хоча зародки її появи були помітні ще 4-5 років тому. Сам сутнісний потенціал даної моделі

передбачав трансформацію усіх гілок влади, у тому числі виконавчої гілки влади шляхом імплементації електронних, цифрових технологій у її робочі механізми. За цих обставин, доцільно згадати, як саме вплинула модель електронного урядування на розвиток системи виконавчої влади.

По-перше, нова модель електронного урядування була направлена на вирішення основних стратегічних завдань уряду. Ці стратегічні завдання найбільш детально розкривали функціональне призначення електронного урядування в умовах розвитку не тільки виконавчої влади, а й усієї України. Стратегічні завдання були направлені на довгостроковий період і вони були дуже важливими у рамках розвитку суспільства та держави в цілому. Основними стратегічними завданнями електронного урядування були:

- залучення громадян до управління державними справами;
- удосконалення технологій, методів, методик державного управління;
- подолання «інформаційної бідності», «інформаційної нерівності» у населення, шляхом створення центрів надання послуг та центрів з обслуговування, забезпечення функціонування веб-порталів для надання адміністративних послуг, які знаходяться у підпорядкуванні органів виконавчої влади;
- створення системи захисту прав громадян у доступі до публічної інформації;
- підвищення якості управлінських рішень на всіх рівнях організації влади;
- надання можливості громадянам до постійного процесу навчання;
- активізація функціонування системи електронного документообігу через використання електронно-цифрового підпису, що значно спрощуватиме процес вирішення бюрократичних процедур та дозволить мінімізувати час на їх виконання;
- зниження корупційних проявів представників влади шляхом деперсоніфікації надання адміністративних послуг;

- забезпечення постійного функціонування інформаційних ресурсів державних органів влади;
- організація надання послуг громадянам, фізичним, юридичним особам та суб'єктам господарювання в електронному вигляді шляхом використання «принципу єдиного вікна»;
- створення єдиного державного архіву для електронних документів, передача їх до музеїв, бібліотек, підтримка актуального режиму доступу до них [66].

Щодо аргументації таких довгострокових стратегічних цілей, урядом розроблялися відповідні нормативно-правові документи, які стали прямим підтвердженням сутності цих орієнтирів. Нижче наведемо декілька прикладів. Першим із них є «Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. В ній передбачено основні мотиви, напрямки та передумови розвитку державної служби, які в тому числі є суміжними з основними цілями розвитку електронного урядування в країні. Підтвердженням цього є сформульована мета цієї стратегії, яка направлена на удосконалення системи державного управління та підвищення конкурентоспроможності держави на світовій арені. Отриманим результатом даної концепції повинна бути абсолютно нова система державного управління, яка є ефективною, постійно підзвітна громадянам, працює у інтересах суспільства та забезпечує сталий розвиток державного управління і суспільства [75].

Наступним нормативно-правовим документом, який підтверджував орієнтацію України до розвитку електронного урядування є «Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. №649-р.». Вона стала удосконаленою версією концепції електронного урядування, яка розглядалася ще в 2014 році. Сутність даної концепції полягала у:

- визначенні напрямків і строків для побудови ефективної системи електронного уряду;
- задоволення інтересів та потреб фізичних та юридичних осіб;
- вдосконалення системи державного управління;
- підвищення конкурентоспроможності країни за рахунок підвищення якості життя;
- стимулювання розвитку економіки за рахунок підвищення якості роботи органів виконавчої влади [21].

Останнім нормативно-правовим документом у контексті подібних прикладів є Цифрова Адженда України 2020. Цей документ був орієнтований на:

- стимулювання економіки та активізацію інвестиційної спроможності;
- створення цифрової економіки, яка є неможливою без розвитку електронного урядування;
- забезпечення вільного доступу громадян до цифрових технологій;
- надання технічних, матеріальних можливостей для реалізації усього людського потенціалу країни, розвиток інноваційних, креативних індустрій бізнесу в державі;
- реалізацію експорту «цифрової» продукції та послуг України за кордон [76].

Орієнтуючись на такі приклади, ми можемо побачити, як функціональне призначення електронного уряду дало можливість застосування його на рівні місцевої влади, яка є одним із складових системи органів виконавчої влади. Таким чином, сучасні українські органи державної влади та установи поступово намагалися переходити до нової для себе ролі – функціонування в межах електронного та цифрового простору.

Варто відзначити, що ця подія заклала певний фундамент для подальшого інноваційного розвитку виконавчої влади в Україні. Наступною і останньою знаковою історичною подією, яка сформулювала генезу сучасного

розвитку виконавчої влади в Україні стала глобальна цифровізація виконавчої влади.

Активна цифровізація виконавчої влади вже розпочалася за часів каденції Володимира Зеленського, основними політичним мотивами якого були створення сильної цифрової держави із високим рівнем розвитку інфраструктури. Важливим нормативно-правовим актом, котрий підтверджував наміри удосконалення виконавчої влади в Україні стала Постанова Кабінету Міністрів України про «Деякі питання діяльності підрозділів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації центральних та місцевих органів виконавчої влади та заступників керівників центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації» [12].

Зміст даної постанови визначав закріплення нових посад в рамках органів виконавчої влади, які повинні відповідати за забезпечення цифрового розвитку, створення окремих підрозділів в рамках центральних та місцевих органів виконавчої влади, що здійснювали б прямий вплив на трансформацію усієї системи виконавчої влади в Україні.

Останнім історичним кроком розвитку виконавчої влади в Україні є питання положень, які відображені у Постанові Кабінету Міністрів України «Про деякі питання цифрового розвитку». Ця постанова дозволила визначити нові принципи, та ціннісні орієнтири цифрового розвитку системи органів виконавчої влади в сучасній Україні. У даній постанові варто зазначити, зміну основних принципів роботи державних структур, в тому числі й органів виконавчої влади, котрі тепер мають функціонувати в контекст забезпечення підтримки цифрового розвитку української держави. До цих принципів відносяться:

- принцип прозорості, котрий дозволить органам виконавчої влади постійно отримувати доступ до використання можливостей новітніх

інформаційних систем та створить умови для оновлення інтерфейсів цієї системи;

- принцип орієнтованості на потреби громадян, що означає упорядкування діяльності органів виконавчої влади таким чином, щоб їхня діяльність активно задовольняла потреби громадян;

- принцип відкритості, за яким діяльність усіх органів системи виконавчої влади повинна бути доступною для ознайомлення будь-якому громадянину українського суспільства;

- принцип технологічної нейтральності та портативності даних, за яким функціонування механізмів органів виконавчої влади має базуватися на канолах всебічного доступу громадян до усіх державних сервісів та різних інформаційних даних з них;

- принцип безпеки та конфіденційності особистих даних громадян, за яким органи виконавчої влади мають забезпечувати надійне перебування громадян на власних цифрових ресурсах [16].

Подібні принципи, до речі, не є вичерпними, адже, сама тематика сучасного оцифрування України стосується об'єднання усіх технологічних можливостей усіх органів державної, місцевої, регіональної влади на забезпечення підтримки розвитку цифрового українського суспільства.

Таким чином відбувалася генеза розвитку виконавчої влади в Україні за часів незалежності. В ході аналізу історичного розвитку, варто відзначити, що на даний момент, виконавча влада знаходиться на стадії поступової трансформації та удосконалення у відповідності до сучасних міжнародних канонів розвитку органів державної влади. Саме тому, доцільність проведення подібного аналізу історичної ретроспективи її розвитку завжди є досить актуальною.

1.2. Сутність та зміст виконавчої влади як механізму держави

Виконавча влада як важливий складовий механізм держави в сучасному розумінні представляється своєрідною політико-правовою категорією, основним завданням якої є організація суспільного життя людей. Щодо більш конкретних постулатів з приводу визначення виконавчої влади, то можна згадати, що вона направляє свою діяльність на створення правих норм, забезпечення функціонування системи органів державної влади, захист прав та свобод людини, а також, відповідає організації громадського порядку і підтримку безпеки громадян. Подібні тлумачення виконавчої влади перш за все, мають більш філософський характер.

Якщо ж розглядати безпосередні семантичні якості поняття «виконавчої влади» з наукової точки зору, то тут потрібно звернути увагу на характеристики правового статусу даного поняття. Правовий статус органів виконавчої влади сьогодні істотно співвідноситься із поняттями «державна влада» та «державне управління». При дослідженні сутності та змісту виконавчої влади як механізму держави це також потрібно враховувати.

Отже, звертаючись до думок різних науковців та дослідників, котрі займалися тлумаченням сутності поняття «виконавча влада», можна сформулювати найбільш загальне визначення даного державного феномену. Загалом, поняття «виконавчої влади» означає організацію діяльності органів державної влади для вирішення окремих проблем присутніх у різних сферах життя суспільства. Також, варто відзначити, що дане поняття впливає на формування чіткого розмежування влади за принципом поділу.

Аналізуючи зміст виконавчої влади потрібно звернути увагу й на Конституцію України, в якій визначено, що єдиним джерелом влади в Україні є народ. Власне, з цих положень випливає те, що народ відповідає за організацію виконавчої влади за допомогою різних суспільних, правових, організаційних та інших видів інструментів.

Щодо інших конституційних положень з приводу трактування змісту і сутності виконавчої влади, то в рамках роботи механізму системи публічного управління, виконавча влада є самостійною формою державної влади в

Україні, котра має ряд конституційних і законодавчих обов'язків перед народом України. Виконавча влада відповідно до діючих конституційних положень побудована на принципі поділу влади, про який ми вже згадували вище, а також, організовує власну взаємодію та вплив на функціонування інших гілок державної влади. Цей процес називається процедурою стримування і противаг [35].

Ще одним знаковим атрибутом виконавчої влади, який розкриває її сутнісний зміст є реалізація виконавчо-розпорядної діяльності. За усіма канонами функціонування подібних систем, виконавча гілка влади забезпечує реалізацію законодавчих ініціатив, які приймаються законодавчою гілкою влади. Це одна із ознак її практичної взаємодії з іншими гілками державної влади [38].

Доповнюють сутнісний зміст виконавчої влади ще й деякі структурні компоненти механізму організації державної влади. Як ми вже згадували вище, для тлумачення сутності виконавчої влади як механізму держави, потрібно пам'ятати про співвідношення даного поняття із поняттям «державне управління». Адже, державне управління по-суті є формою забезпечення діяльності виконавчої влади. Державне управління дозволяє виконавчій влади реалізовувати власні управлінські можливості та рішення, які направлені на покращення життя населення. Відносно цього, можна визначити, що основними атрибутами для реалізації можливостей та функцій виконавчої влади є наявність правових норм, проведення заходів із державного примусу, проведення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади тощо [32, с. 42–45].

Доповнюючи думку про співвідношення понять «виконавча влада» та «державне управління», варто відзначити, що виконавча влада за своєю природою є похідною від державного управління. Саме тому, ефективність, продуктивність та досягнення високих результатів її діяльності тісно залежить від організації системи державного управління. За таких обставин, можна трактувати виконавчу владу як своєрідну систему відносин, в якій вагоме

місце займає управлінський аспект. Виконавча влада за допомогою управління якраз таки і здійснює свій вплив на суспільні відносини через конкретні управлінські процедури.

Важливою складовою, яка теж розкриває сутнісний зміст виконавчої влади як механізму держави є поняття «державного органу». Адже, виконавча влада, як і будь-яка інша гілка державної влади має свій власний перелік державних органів, завдяки яким вона виконує певні функції та завдання. Якщо тлумачити поняття «державного органу», то ми можемо побачити, що воно означає певне державне утворення, яке було створене в офіційному чи юридичному порядку і виконує від імені держави одну чи кілька функцій у відповідності від специфіки виду її діяльності [34, с. 108–112].

Загалом, в науковій літературі є й інші трактовки поняття «державного органу», однак, якщо зупинитися на більш знакових аспектах цього явища, то варто звернути увагу на те, що державні органи володіють певною компетенцією. Ця компетенція й визначає межі їхньої діяльності та впливу на функціонування апарату виконавчої влади.

Якщо визначати ключові ознаки державних органів виконавчої влади як складових компонентів виконавчої влади, то можна сформулювати такий перелік:

1. Органи виконавчої влади створюються на підставі відповідних нормативно-правових актів. Нормативно-правові акти визначають особливості формування, функціонування та специфіку діяльності того чи іншого органу виконавчої влади.

2. Орган виконавчої влади може мати різноманітну структуру. До структури органу виконавчої влади можуть входити: департаменти, відділи, окремі сектори, спеціальні комісії тощо.

3. Орган виконавчої влади здійснює свій вплив на функціонування окремої галузі суспільного життя людей.

4. Органи виконавчої влади можуть бути обраними у встановленому чинним законодавством спеціальному порядку.

5. Спосіб прийняття рішень в органах виконавчої влади може бути одноособовим чи колегіальним. Наприклад, в цьому контексті варто згадати про те, що виконавчу владу виконує парламентська коаліція.

6. Органи виконавчої влади можуть мати різну професійну компетенцію.

7. Органи виконавчої влади мають чітку ієрархію [47].

Зупиняючись на вищезгаданих ознаках органів виконавчої влади, можна визначити, що вони мають комплексний характер дії. Наприклад, якщо доповнювати характеристику ознаки різної професійної компетенції органів виконавчої влади, то можна побачити, що вони поділяються на органи загальної і спеціальної компетенції. До виконавчих органів загальної компетенції можна відносити Кабінет Міністрів України, різні обласні або районні державні адміністрації. Щодо органів виконавчої влади зі спеціальною компетенцією, то тут доцільно розрізнити спеціальні профільні міністерства, які вирішують окремі питання вузькопрофільних галузей суспільного життя людей. Тут ми можемо згадати такі міністерства як Міністерство юстиції України, Міністерство інфраструктури України або навіть Національне агентство з питань державної служби України.

Щодо ознаки ієрархічної структури в виконавчій владі, то варто зазначити, що варто виокремлювати вищі, центральні та місцеві органи виконавчої влади. Такий ієрархічний поділ дозволяє виконавчій владі активно використовувати можливості децентралізації влади, що є дуже ефективним підходом для реалізації поставлених завдань та цілей. Підкріплюється ознака ієрархічного поділу чинним законодавством. В Україні більшість подібних положень закріплені саме в Конституції України [60, с. 10-12].

Описуючи ці дві ознаки, ми бачимо, що виконавчій владі притаманний розподіл компетенцій за вертикальними та горизонтальними розподілами обов'язків. Це дозволяє бути їй більш гнучкою та швидше адаптуватися до умов зовнішнього середовища.

Стосовно масштабів діяльності органів виконавчої влади, то в даному контексті, ми можемо згадати про її всебічне охоплення майже усіх сфер

суспільного життя людей. За допомогою поділу на спеціальні суб'єкти – міністерства, виконавча влада може реалізовувати свої повноваження у сферах науки, освіти, культури, економіки, оборони, екології тощо.

Важливим атрибутом виконавчої влади ще є її універсалізм у часі та просторі. Тобто, розглядаючи діяльність виконавчої влади, потрібно пам'ятати про те, що усі процеси даної системи здійснюються безперервно. Досягається такий механізм безперервного функціонування за рахунок постійної зміни людських ресурсів та стратегічного підходу щодо їх використання.

Основними методами реалізації функціональних спроможностей виконавчої влади є методи примусу, переконання, метод авторитарного тиску, метод використання історичних суспільних традицій тощо. Завдяки цим методам, виконавча влада має можливість інтегрувати законодавчі ініціативи або власні ідеї щодо покращення стану життя суспільства [60, с. 10-12].

Не менш важливим, в контексті дослідження сутності та змісту виконавчої влади є визначення статусу органів виконавчої влади. Загалом, в рамках правового поля органи виконавчої влади мають статус юридичних осіб публічного права. Завдяки даному статусу вони можуть реалізовувати низку адміністративних, управлінських функцій держави. Органи виконавчої влади як юридичні особи публічного права можуть вільно у межах визначених законом приймати владні рішення або делегувати повноваження на їх виконання іншим суб'єктам.

Також, не слід забувати й про основні форми і методи реалізації повноважень, за якими виконавча влада реалізує свої повноваження і виконує ті чи інші завдання. До основних форм реалізації повноважень системи виконавчої гілки влади відносяться: колективні або індивідуальні, організаційні, правові та неправові, договірні [47].

Колективна форма реалізації повноважень в рамках системи виконавчої влади означає, певну сукупність управлінських дій, котрі направлені на те, щоб прийняти або ухвалити якесь управлінське рішення враховуючи думку колективу службовців, який існує в межах конкретно взятого органу

виконавчої влади. Така форма реалізації повноважень дозволяє конкретному органу виконавчої влади чітко визначити перелік функціональних обов'язків для кожного конкретного суб'єкта владних повноважень, який присутній в рамках даної системи.

Індивідуальна форма реалізації повноважень в органах виконавчої влади використовується для того, щоб керівник конкретного органу виконавчої влади міг прийняти управлінське рішення про виконання тих або інших завдань, котрі потрібно реалізувати в рамках забезпечення належного процесу функціонування цього органу. Наприклад, це може бути рішення пов'язане із створенням нових структурних підрозділів в тому чи іншому органі виконавчої влади.

Організаційна форма реалізації повноважень деталізується наявністю чіткого впливу органів виконавчої влади на забезпечення підтримки належного рівня соціального захисту населення, збереження прав громадян, надання населенню відповідних послуг. Цей механізм в рамках організаційної форми розкривається через надання адміністративних послуг громадянам. Це завдання присутнє в межах функціональних обов'язків і повноважень багатьох органів системи виконавчої влади.

Щодо правових і неправових форм, то правові форми в рамках системи виконавчої влади дозволяють їм видавати правові акти, котрі мають нормативний або індивідуальний характер дії. Також, правові форми реалізації повноважень виконавчої влади розкриваються шляхом укладання різного роду адміністративних договорів або шляхом вчинення інших юридичних дій не заборонених чинним законодавством. З приводу неправових форм, то вони зазвичай представляють класичний загальний перелік функцій, котрі має виконувати той або інший орган виконавчої влади у відповідності до специфіки його сфери діяльності.

Остання, договірна форма реалізації повноважень розглядається в контексті функціонування такого явища як «делегування повноважень». Коли конкретний орган виконавчої влади передає виконання власних

повноважень певній організації, підприємству або органу місцевого самоврядування шляхом підписання договору на певних умовах. Найчастіше така ситуація відбувається саме в контексті створення відносин державно-приватного партнерства [47].

Стосовно методів реалізації повноважень, то в системі виконавчої влади розрізняються такі основні методи як: метод переконання, метод примусу, економічний та адміністративний методи. Метод переконання в ході свого практичного застосування органами виконавчої влади, комбінує в собі кілька різних підходів до вирішення тої чи іншої проблеми. Наприклад, використовуючи метод переконання, можна застосовувати психологічний або профілактичний підхід впливу на суб'єкт реалізації владних повноважень. Метод примусу використовується органами виконавчої влади в разі того, якщо конкретний службовець має понести адміністративну відповідальність, яка була набута ним у відповідності до положень чинного законодавства. Щодо економічного методу, то він дає можливість оптимізувати якість роботи трудового колективу всередині того чи іншого органу виконавчої влади. Наприклад, шляхом виділення преміальних коштів за виконане завдання. Адміністративні методи реалізації повноважень в рамках функціонування системи виконавчої влади розкриваються шляхом підпорядкування нижчих органів виконавчої влади вищим. Тобто, відповідно до тлумачення глибинної сутності і практичного застосування адміністративних методів, наприклад, Кабінету Міністрів України має підпорядковуватися Міністерство цифрової трансформації України. Тому що дане міністерство стає підпорядкованим суб'єктом в даному випадку [56].

Враховуючи такі обставини, виконавча влада як механізм держави повинна ще й розглядатися з точки зору системної одиниці. Якщо ми звернемо увагу на сутність поняття «системи», яке означає певну множину елементів, котрі взаємодіють один із одним та своєю діяльністю утворюють окрему цілісну форму.

Отже, якщо розглядати сутність виконавчої влади в контексті дослідження її як цілісної системи, то варто визначити ряд ключових ознак за якими вона відрізняється від інших систем державної влади. До основних ознак системи виконавчої влади як механізму держави відносяться:

1. Цілісність. Виконавча влада має цілісну структуру, яка об'єднується завдяки наявності внутрішніх зв'язків між її складовими елементами (органами місцевої влади, місцевими державними адміністраціями тощо). Також, ознака цілісності виконавчої влади як системи підтверджується наявністю вертикальних та горизонтальних зв'язків.

2. Наявність синергізму. Виконавча влада виконуючи власні функціональні обов'язки шляхом організації взаємодії різних ієрархічних органів досягає синергетичного ефекту, котрий проявляється у успішних результатах, які впливають на якість життя суспільства в окремих сферах діяльності.

3. Наявність чітко вираженої структури. Виконавча влада має упорядкований механізм функціонування усіх її внутрішніх елементів, за рахунок цього її структура має багато можливостей для реалізації поставлених завдань та цілей, що стосуються покращення життя людей у суспільстві.

4. Наявність зв'язків із іншими державними системами. Система виконавчої влади активно взаємодіє із іншими державними системами, наприклад, із системою законодавчої або судової гілки влади.

5. Наявність безперервного розвитку. Виконавча влада постійно видозмінюється в залежності від умов зовнішнього середовища та постійно адаптується під потреби суспільства [33].

Подібні ознаки виконавчої влади як системи, дозволяють нам дослідити даний державний механізм в контексті детального огляду його складових елементів. Якщо брати до уваги систему виконавчої влади в Україні, то її діяльність базується на функціонуванні і взаємодії таких складових елементів як Кабінет Міністрів України, Прем'єр-міністр України, міністерства та міністри України, центральні органи виконавчої влади та місцеві органи

виконавчої влади. Нижче коротко проаналізуємо специфіку функціонування та роль цих складових елементів в рамках роботи системи виконавчої влади як механізму держави.

Спершу, якщо говорити про Кабінет Міністрів України, то він відповідно до конституційних положень є основним та найвищим органом виконавчої влади. Порядок утворення даного колегіального органу закріплений у відповідних статтях Конституції України. Склад Кабінету Міністрів України формується парламентською коаліцією.

Стосовно функцій, завдань та відповідальності, якими наділяють Кабінет Міністрів України, то цей список є досить об'ємним. Наприклад, якщо брати до уваги функціональні обов'язки Кабінету Міністрів України, то він виконує такий ряд функцій:

1. Функція врегулювання фінансово-економічної сфери діяльності шляхом організації політичного та організаційного впливу.
2. Функція надання соціального захисту населенню, забезпечення охорони здоров'я населення, підтримка належного екологічного стану країни.
3. Функція правоохоронного захисту прав та свобод людини і громадянина.
4. Функція організації роботи сфери національної безпеки та оборони.
5. Функція забезпечення роботи державного управління та роботи державної служби, шляхом інтеграції перспективних, висококваліфікованих трудових кадрів.
6. Функція ведення нормотворчої діяльності, за якої Кабінет Міністрів може приймати нормативно-правові, підзаконні акти шляхом дотримання процедури, що прописана у чинному законодавстві.
7. Функція здійснення загального регулятивного впливу на життєдіяльність усього суспільства [46].

Такий перелік функцій визначає, що обсяги відповідальності Кабінету Міністрів є дуже високими. Не тільки з точки зору, правових регламентацій, а також, з моральної точки зору. Адже, від якості роботи Кабінету Міністрів

дуже сильно залежить якість життя людей та загальне функціонування окремих сфер діяльності в державі. Відповідно до цього, усі особи, які працюють в Кабінеті Міністрів несуть парламентську, адміністративну, кримінальну відповідальність за скоєні дії або бездіяльність. Уся вищезгадана відповідальність регламентується чинним законодавством України. Кожен вид відповідальності настає за конкретних умов та тої кількості збитків, котрі були нанесені суспільству або окремим його представникам членами Кабінету Міністрів.

Далі, аналізуючи роботу міністерств та міністрів, як складових елементів системи виконавчої влади, потрібно відзначити, що ці елементи вважаються центральними органами виконавчої влади. Міністерства реалізують завдання та ту політику діяльності, яка була визначена Кабінетом Міністрів України. Характерною особливістю функціонування міністерств є те, що кожне міністерство функціонує в окремій сфері діяльності та кожне міністерство очолює різний міністр. Наприклад, якщо розглядати Міністерство охорони здоров'я, яке займається питаннями захисту здоров'я населення та вирішенням питань, що стосуються медичної сфери, то у цьому міністерстві розрізняють посаду Міністра охорони здоров'я. Такий децентралізований галузевий підхід дозволяє краще організовувати роботу органів виконавчої влади та персоналізувати відповідальність, адже, кожен із міністрів буде першочергово нести відповідальність за неякісну роботу того чи іншого міністерства [56].

Якщо говорити про центральні органи виконавчої влади, то до даної категорії відноситься низка державних суб'єктів. Центральними органами виконавчої влади вважаються державні служби, агентства та інспекції всі вони здійснюють свою діяльність у відповідності до політики визначеної Кабінетом Міністрів та через розпорядження конкретних міністрів у рамках чинного законодавства.

Кожен із вищезгаданих суб'єктів центральних органів виконавчої влади виконує окремий перелік завдань та функцій. Державні служби займаються

питаннями надання адміністративних послуг для фізичних та юридичних осіб. На них покладається обов'язок задоволення потреб громадян через належну і ефективну організацію роботи механізму надання послуг. Зараз в Україні існує дуже багато різних державних служб у багатьох сферах суспільної діяльності. Існують казначейська, реєстраційна, статистична, міграційна, служба промислової безпеки та гірничого нагляду, служба, яка вирішує питання піклування про інвалідів та ветеранів тощо [56].

Державні агентства в свою чергу, виконують майже схожий перелік завдань що й державні служби. Державні агентства забезпечують виконання важливих суспільних завдань з приводу організації роботи водних ресурсів, вирішення проблем екології, енергоефективності, організації рибного господарства, виконують роботу із вирішенням наукових проблем тощо [56].

Державні інспекції на відмінну від державних агентств і служб виконують контрольно-наглядові функції. Такі інспекції слідкують за тим, щоб органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їхні посадові особи дотримувалися положень усіх виданих актів, які присутні в нинішній системі українського законодавства [56].

Також, в рамках підсистеми центральних органів виконавчої влади існують центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом. Ці органи мають особливий правовий статус та їх взаємодія із іншими органами влади реалізується шляхом прийняття нормативних актів від центральних органів виконавчої влади. До органів із спеціальним статусом відносяться: Антимонопольний комітет, Національне агентство з питань державної служби, Фонд державного майна та інші [56].

Щодо останнього компоненту системи виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, то ці державні суб'єкти виконують завдання та повноваження, які є дуже схожими із діяльністю чинних міністерств. Однак, принциповою відмінністю роботи місцевих органів виконавчої влади є те, що вони реалізують покладені на них завдання у обмеженому територіальному просторі. Їх діяльність визначена лише колом місцевої територіальної

громади, але при цьому ці органи виконавчої влади можуть активно впливати на розвиток тих чи інших сфер діяльності людини [56].

Таким чином визначається сутність та зміст виконавчої влади як механізму держави. Під час проведеного аналізу, ми визначили, що виконавча влада представляється в якості багатofункціонального механізму держави, який охоплює дуже об'ємні масштаби специфікою своєї діяльності, котра здійснює вагомий вплив на роботу усього суспільства. За таких обставин, можна визначити виконавчу владу як один із ключових компонентів для забезпечення життєдіяльності усієї держави та суспільства.

1.3. Нормативно-правові джерела діяльності виконавчої влади

Виконавча влада як будь-яка цілісна соціальна система, котра має певний вплив на життєдіяльність усього суспільства та держави звісно має відповідні нормативно-правові джерела, що підтверджують об'єктивність та юридичну обґрунтованість її діяльності. Зараз в Україні питання нормативно-правового регулювання діяльності виконавчої влади здійснюється завдяки великій низці різних законів, підзаконних актів, указів, розпоряджень тощо. Однак, в рамках нашого безпосереднього аналізу діяльності виконавчої влади, нами було визначено три основні категорії нормативно-правових актів різної юридичної сили, які регулюють діяльність виконавчої влади в Україні. Цими актами стали Конституція, закони України та інші підзаконні нормативно-правові акти [74].

Першим і найголовнішим нормативно-правовим актом найвищої юридичної сили, який регулює діяльність виконавчої влади є Конституція України. Аналізуючи Конституцію України та її вплив на функціонування виконавчої влади, спершу ми можемо виділити статтю 6. В положеннях даної статті визначається, що виконавча влада в Україні є частиною державної влади і здійснює свої повноваження у відповідності до взаємодії із іншими гілками державної влади. Ця стаття визначає, що виконавча влада в рамках системи

державної влади в Україні діє на засадах принципу поділу влади та стримування і противаг [1].

Наступним важливим пунктом положень Конституції України є наявність такої статті як 7. В статті 7 визначається, що на Україні гарантується діяльність та робота місцевого самоврядування, яке є однією із складових функціонування системи виконавчої влади в Україні.

Далі, доцільно згадати про статтю 8. В ній описується, що уся діяльність державних та інших систем, які функціонують на території України здійснюється у відповідності до принципу верховенства права. Це означає, що сьогодні виконавча влада в Україні функціонує виключно за умовами чинного законодавства і загальних правових принципів.

Стаття 38 Конституції України теж відноситься до законодавчих аспектів врегулювання роботи виконавчої влади. В ній відображаються положення про те, що громадяни можуть брати участь у веденні управління державними справами. Цей пункт статті дуже важливий, адже, він розкриває громадську функцію контролю та регулювання за діяльністю державної влади в Україні, до якої власне і відносяться виконавча влада. Завдяки наявності даної статті громадяни України можуть здійснювати громадський контроль за роботою органів виконавчої влади шляхом ініціювання проведення громадських моніторингів, громадських опитувань тощо [1].

Доповнюється зміст попередньої статті ще й однією із наступних. Стаття 40 якраз повідомляє нам, що усі громадяни України мають можливість звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з метою вирішення різних проблемних ситуацій, які могли виникнути між ними в ході їхньої взаємодії із представниками тої чи іншої влади. Ця стаття демонструє нам правовий аспект організації зворотного зв'язку, який дозволяє оптимізувати і покращити стан роботи органів виконавчої влади [1].

Важливою статтею, з точки зору забезпечення підтримки належної взаємодії громадян із органами виконавчої влади є стаття 56 Конституції

України. В ній визначається, що будь-який громадянин має право на відшкодування за рахунок держави, органів місцевого самоврядування внаслідок отримання неякісного обслуговування або неправомірних дій здійснених збоку органів державної влади. Завдяки положенням даної статті громадяни можуть бути впевненими в тому, що їхня взаємодія із представниками тих або інших органів виконавчої влади захищається чинним законодавством. Це дозволяє їм почувати себе у безпеці.

Якщо ж далі аналізувати правові положення по'язані з роботою виконавчої влади, то потрібно звернути увагу і на третій розділ Конституції України. В ньому є декілька цікавих статей, котрі деталізують окремі аспекти діяльності виконавчої влади в Україні. Наприклад, статті 69 та 71, в яких визначається, що на Україні може відбуватися виборний процес до органів державної влади та громадяни можуть брати в ньому участь. Такий підхід дозволяє організувати стабільну зміну кадрів в органах виконавчої влади, що сприяє її постійному розвитку та удосконаленню.

Наступним важливим розділом Конституції, який здійснює нормативно-правовий вплив на роботу виконавчої влади є розділ VI. В ньому визначаються деякі загальні правові аспекти роботи Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. Положення цього розділу доповнюються іншими нормативно-правовими актами, які врегульовують роботу окремих органів системи виконавчої влади [1].

Таким чином, вищезгадані положення Конституції України формують певний нормативно-правовий базис для врегулювання роботи системи виконавчої влади, котра вже доповнюється іншими нормативно-правовими актами нижчої юридичної сили.

Далі, описуючі інші нормативно-правові джерела діяльності виконавчої влади потрібно згадати про наявність трьох основних законів, що врегульовують роботу Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та роботу місцевих державних адміністрацій. Першим із них є Закон України «Про Кабінет Міністрів України». В цьому законі

прописуються головні правові імперативи діяльності Кабінету Міністрів як найвищого органу виконавчої влади в Україні.

Аналізуючи складові положення даного закону, потрібно звернути найбільшу увагу на пункти статей 2 та 3. Якщо вивчати інформацію представлену в статті 2, то ми можемо побачити основні завдання Кабінету Міністрів як найвищого органу в системі виконавчої влади України. До його основних завдань відносяться:

1. Підтримка та розвиток наукового, технічного, інноваційного потенціалу України і економічної самостійності та підтримка збереження її суверенітету як самостійної і незалежної держави.

2. Організація роботи різних секторів суспільного життя людей, що впливають на економічне та соціальне становище усієї країни і суспільства в цілому.

3. Створення, забезпечення належних умов для розвитку і функціонування системи приватного бізнесу і організація поширення різних форм власності на території України.

4. Організації, координація та контроль роботи усіх існуючих в Україні міністерств, та інших органів виконавчої влади, котрі виконують свої повноваження в окремих сферах суспільної діяльності.

5. Розробка різноманітних програм для забезпечення розвитку та оптимізації роботи окремих сфер діяльності в суспільстві.

6. Забезпечення підтримки прав і свобод людини та громадянина на території України.

7. Ведення політики організації суспільного життя людей за рахунок упорядкування діяльності митної, торговельної, соціальної, культурної, освітньої, політичної справи тощо [5].

Такий перелік завдань Кабінету Міністрів говорить нам про всебічний вплив даного органу виконавчої влади на забезпечення підтримки життєдіяльності усього суспільства. Кабінет Міністрів, в нинішній системі виконавчої влади виступає як перша та найголовніша інстанція, котра несе

відповідальність за дії даної гілки влади перед суспільством та безпосередньо перед самою державою.

Щодо положень відображених в статті 3 цього закону, то в ній деталізуються основні принципи роботи Кабінету Міністрів. До цих принципів відносяться:

- принцип відкритості, за яким визначається, що діяльність Кабінету Міністрів і його посадових осіб має бути представлена у відкритому доступі для ознайомлення з нею;

- принцип підтримки поділу державної влади, це один із принципів організації державної влади в Україні за яким виконавча влада функціонує в якості механізму стримування та противаг;

- принцип законності, цей принцип визначає, що діяльність даного органу виконавчої влади має здійснюватися виключно в рамках чинного законодавства;

- принцип прозорості, визначає роботу Кабінету Міністрів як той вид роботи, котрий має бути доступним для ознайомлення усім представникам українського суспільства;

- принцип колегіальності, за яким діяльність Кабінету Міністрів організовується колегіально та відповідно до цього порядку приймаються управлінські рішення;

- принцип безперервності, робота даного органу виконавчої влади не може зупинятися у часі, вона є постійною, адже, її соціальна цінність направлена на забезпечення життєдіяльності усього суспільства;

- принцип солідарної відповідальності, за яким діяльність Кабінету Міністрів забезпечується в контексті несення рівнозначної відповідальності представників даної гілки влади перед законом і суспільством, у порівнянні із іншими органами державної влади;

- принцип верховенства права, цей принцип визначає, що діяльність Кабінету Міністрів здійснюється у відповідності до чинних правових норм, які існують та функціонують в рамках українського суспільства [5].

Даний перелік правових імперативів діяльності Кабінету Міністрів дозволяє йому реалізовувати власні повноваження таким чином, щоб забезпечувати належне функціонування усього суспільства.

Щодо інших пунктів даного закону, то в них прописані різні аспекти організації роботи Кабінету Міністрів із іншими представниками влади в Україні. А також, в ньому визначені різні аспекти організації внутрішньої діяльності Кабінету Міністрів як цілісної управлінської системи, в тому числі порядок соціального забезпечення посадових осіб, який надається державою.

Другим із основних законів, що врегульовують діяльність виконавчої влади в Україні із правової точки зору є Закон України «Про центральні органи виконавчої влади». Даний закон визначає правові положення функціонування центральних органів виконавчої влади, які підпорядковуються Кабінету Міністрів України. Власне цей закон визначає специфіку роботи міністерств, які є одним із ключових органів системи сучасної виконавчої влади в Україні [11].

Якщо відображати основні аспекти цього закону, то, по-перше, можна звернути увагу на схожість принципів діяльності центральних органів виконавчої влади, котрі представлені в статті 2, із принципами роботи Кабінету Міністрів. По-друге, єдиною вагомою відмінністю в цьому списку є наявність принципу єдиноначальності, за яким центральні органи виконавчої влади мають підпорядковуватися і нести першочергову відповідальність за свою роботу перед Кабінетом Міністрів України [11].

Найважливішою характерною ознакою Закону «Про центральні органи виконавчої влади», на нашу думку, можна вважати пункти розділу II, в яких деталізуються правові положення роботи міністерств. Цей розділ визначає міністерства як одні із ключових суб'єктів для здійснення повноважень виконавчої влади в Україні. Головними посадовими особами в системі функціонування діючих міністерств України є міністри. Відповідно до положень даного закону кожне міністерство має свого окремого міністра, який

здійснює організацію діяльності цього суб'єкта в контексті забезпечення розвитку тої сфери діяльності в суспільстві.

Також, положення даного розділу деталізують основні завдання чинних міністерств. Таким чином, до основних завдань відносяться:

- підтримка чинних законодавчих положень роботи виконавчої влади в Україні;
- інформування населення та Кабінету Міністрів про стан, проблеми, недоліки тої чи іншої сфери діяльності суспільства;
- забезпечення умов для організації соціального діалогу між представниками суспільства та представниками органів виконавчої влади;
- формування пріоритетних напрямів розвитку України в окремих сферах діяльності, наприклад, освіта, наука, культура, соціальне забезпечення, екологія тощо;
- узагальнення інших законодавчих положень, що регламентуються вищими органами державної влади та здійснення їх прямих вказівок та інших управлінських рішень [11].

Вищезгаданий перелік завдань міністерств дозволяє нам визначити їхнє місце в системі виконавчої влади. Вони виступають своєрідним інструментарієм для реалізації політики розвитку окремих сфер діяльності суспільства. Також, розподіл обов'язків між кожним із міністерств за різними сферами є чудовим прикладом децентралізації владних повноважень, що дозволяє активно використовувати усі переваги подібного підходу до організації влади.

Інші пункти Закону «Про центральні органи виконавчої влади» деталізують типові аспекти роботи подібних виконавчих структур, таких як питання відповідальності посадових осіб, взаємодія центральних органів виконавчої влади із іншими владними органами тощо.

Третім основним законом в системі нормативно-правового забезпечення діяльності виконавчої влади є Закон України «Про місцеві державні адміністрації». Це один із профільних законів, що врегульовують

діяльність окремого суб'єкту системи виконавчої влади в Україні – місцевих державних адміністрацій. Аналізуючи пункти даного закону, теж звернемо більше уваги на статті 2 та 3.

У статті 2 даного закону відображені основні завдання місцевих державних адміністрацій, котрі визначаються як місцеві органи виконавчої влади в Україні. Перелік цих завдань виглядає таким чином:

- виконання поставлених цілей та завдань, які надходять від вищих органів виконавчої влади;
- підтримка законності та правопорядку та забезпечення умов для реалізації прав і свобод громадян;
- реалізація регіональних програм розвитку суспільства в окремих сферах діяльності та робота з формуванням і розподіленням бюджету, бюджетних коштів;
- організація роботи системи звітності перед вищими органами виконавчої влади та суспільством;
- побудова ефективної взаємодії між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;
- виконання інших повноважень передбачених Конституцією та іншими законодавчими актами системи, що врегульовує діяльність виконавчої влади в Україні [6].

Аналізуючи такий перелік завдань місцевих державних адміністрацій, ми можемо визначити, одну із ключових ознак даних органів виконавчої влади – це підпорядкованість. Місцеві державні адміністрації знаходяться на найнижчому рівні системи виконавчої влади, саме тому, їхній вплив на суспільство розповсюджується виключно в рамках окремої територіальної одиниці.

Щодо положень статті 3, то в ній прописані основні принципи роботи даних суб'єктів системи виконавчої влади. Перелік даних принципів є досить класичним та особливо не відрізняється від вищезгаданих органів виконавчої влади. Єдиною характерною відмінністю є наявність принципу поєднання

державних та місцевих інтересів. За цим принципом визначається, що діяльність місцевих державних адміністрацій повинна завжди синхронізуватися із політикою державної влади, яка направлена на розвиток конкретної сфери та побажаннями місцевої територіальної громади [6].

Інші положення даного закону визначають такі правові аспекти роботи місцевих державних адміністрацій як: перелік основних галузевих завдання даних суб'єктів виконавчої влади, особливості організації відносин із ними представниками влади в Україні, порядок та організація роботи місцевих державних адміністрацій, відповідальність посадових осіб даних суб'єктів.

Також, чинні нормативно-правові джерела діяльності виконавчої влади в Україні мають низку законів та інших правових документів, що здійснюють правове регулювання роботи окремих спеціалізованих органів виконавчої влади, які мають певні стратегічні завдання у різних сферах діяльності. Коротко розглянемо зміст таких законів та визначимо специфіку функціонування подібних органів виконавчої влади.

По-перше, до цього списку варто віднести Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України». Цей нормативно-правовий акт регламентує діяльність одного із специфічних органів системи виконавчої влади - Адміністрації Державної прикордонної служби України. Даний орган є центральним органом виконавчої влади, котрий реалізує свої повноваження в сфері організації прикордонних робіт у відповідності до підпорядкування Кабінету Міністрів та Міністру внутрішніх справ [17].

Положення даної постанови, також передбачають наявність ряду повноважень, законодавчих принципів та завдань, котрі має здійснювати прикордонна служба України та усі особи, що пов'язані з роботою у сфері прикордонної справи. Доповнюється правовий зміст даної постанови ще й Законом України «Про державну прикордонну службу».

Наступним, законом із даного списку нормативно-правових актів є Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту

інформації України» [4]. Цей закон визначає правові положення роботи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, яка є центральним органом виконавчої влади, що здійснює свою діяльність у контексті організації та забезпечення обміну інформацією під час практичного використання радіочастотних ресурсів. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України відповідно до положень даного закону діє за класичним переліком принципів, притаманних більшості органів виконавчої влади. Окремим зауваженням, щодо принципів її роботи є наявність принципу позапартійності, за яким цей центральний орган виконавчої влади не може здійснювати свою діяльність будучи приналежним до певної політичної партії. За своєю першочерговою суттю, він має бути автономним від подібних політичних впливів.

Далі доцільно згадати одну з Постанов Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України». Правовий зміст даної постанови регламентує законодавчі нормативи діяльності Державного комітету телебачення і радіомовлення України, який є одним із центральних органів виконавчої влади у якого є спеціальний статус.

Досліджуючи положення даної постанови, можна визначити, що правовий статус Державного комітету телебачення і радіомовлення України визначає його як ключовий механізм в системі виконавчої влади, який має підтримувати і організовувати популяризацію національного, культурного надбання та повагу до української мови по всій території України. Також, варто зазначити, що у своїй діяльності даний суб'єкт системи виконавчої влади із спеціальним статусом керується Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, які видані вищестоящими органами виконавчої влади [18].

Ще одним законом присутнім в рамках системи нормативно-правового регулювання діяльності системи виконавчої влади в Україні є Закон України «Про Антимонопольний комітет України». Згідно положень представлених

в цьому законі Антимонопольний комітет України визначається як один із органів виконавчої влади, котрий має спеціальний статус. Обумовлюється подібна статусність даного органу виконавчої влади його важливістю у забезпеченні організації конкурентної політики між представниками приватного сектору, яка є дуже важливою для підтримки належного рівня економічної стабільності усієї країни. Основна діяльність Антимонопольного комітету направлена на врегулювання сфери ведення публічних закупівель та організація підприємницької діяльності [3].

Також, одним із знакових принципів роботи даного органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який прописаний у положеннях вищезгаданого закону є принцип захисту конкуренції між фізичними та юридичними особами. Цей принцип є основоположним для визначення специфіки діяльності такого суб'єкту системи виконавчої влади.

Важливим нормативно-правовим актом забезпечення діяльності виконавчої влади є ще Постанова Кабінету Міністрів про «Деякі питання Національної комісії зі стандартів державної мови». Цей нормативно-правовий акт виступає основоположним юридичним документом, який здійснює правове регламентування роботи Національної комісії зі стандартів державної мови. Діяльність цього органу виконавчої влади із спеціальним статусом полягає у забезпеченні підтримки існування та застосування української мови як важливого культурного, історичного, етнічного надбання України як незалежної держави [13].

На нашу думку, аналізуючи таку ситуацію з станом нормативно-правового забезпечення роботи Національної комісії зі стандартів державної мови, ми рекомендуємо створити окремий закон, котрий би врегулював роботу даного органу центральної виконавчої влади зі спеціальним статусом. В рамках цього закону можна буде деталізувати основні принципи, завдання та іншу важливу специфіку роботи вищезгаданого управлінського владного суб'єкту.

Дуже цікавим з точки зору організації захисту громадського життя та охорони правопорядку є Закон України «Про Національну поліцію». В цьому законі регламентуються правові імперативи роботи Національної поліції України як одного із центральних органів виконавчої влади. Характерними відмінностями принципів роботи даного органу виконавчої влади є наявність принципів політичної нейтральності та взаємодії з населення на засадах партнерства. Принцип політичної нейтральності означає, що Національна поліція не має права здійснюючи свої прямі обов'язки орієнтуватися на думки, побажання тих або інших політичних сил. Принцип взаємодії із населенням на засадах партнерства означає, що Національна поліція у своїх діях має керуватися пошуком консенсусного варіанту вирішення проблеми, яка виникла у суспільстві [7].

Ще однією важливою нормативно-правовою одиницею, що забезпечує роботу системи виконавчої влади в Україні є Постанова Кабінету Міністрів про «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті». Ця Постанова пов'язана із регламентуванням роботи одного із центральних органів виконавчої влади, яким є Український інститут національної пам'яті. Основна мета існування даного суб'єкту виконавчої влади – це збереження національних здобутків України як держави. Згідно положень, що прописані в вищезгаданому нормативно-правовому акті, цей орган виконавчої влади направляє свою діяльність на реалізацію повноважень саме в культурній сфері українського суспільства [15].

Одним із останніх правових документів, що регламентують діяльність системи виконавчої влади є Закон України «Про Фонд державного майна України» [10]. Даний закон визначає правовий статус та положення одного з центральних органів виконавчої влади з спеціальним статусом, який називається Фонд державного майна України. Цей суб'єкт виконавчої влади здійснює свою діяльність в контексті організації роботи сфери приватизації майна. Його основним завданням є ведення політики і реалізацій дій щодо

збереження та перешкоди відчуженню важливих об'єктів державної власності, які мають стратегічну, історичну, культурну цінність для України як держави.

На противагу вищезгаданому нормативно-правовому акту, що врегульовує окрему сферу діяльності центральних органів виконавчої влади, варто згадати ще й Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України». Власне, ця постанова регламентує правові особливості роботи Пенсійного фонду України, що є одним із центральних органів виконавчої влади. Відповідно до представлених правових положень даного нормативно-правового акту Пенсійний фонд забезпечує організацію фінансової та економічної підтримки пенсіонерів, які є одними із представників соціуму [19].

В контексті аналізу ситуації щодо правового регламентування роботи Пенсійного фонду, то варто відзначити, що даний орган виконавчої влади теж потребує наявності окремого закону, який би врегульовував усі організаційні, правові тонкощі роботи даного суб'єкту системи виконавчої влади.

Останнім нормативно-правовим документом в рамках функціонування системи виконавчої влади слід назвати Закон України «Про адміністративні послуги». Це пов'язане з тим, що виконавча влада повинна завдяки діяльності своїх суб'єктів надавати різні державні, публічні, соціальні послуги населенню України. Саме тому, доцільність додавання цього закону у даний список є більш ніж об'єктивною [2]. Цей закон врегульовує основні аспекти процедури надання адміністративних послуг в Україні, котрі надаються усіма існуючими суб'єктами надання адміністративних послуг, до яких власне і відносяться органи виконавчої влади.

Таким чином представлена нормативно-правова база джерел, які регулюють діяльність виконавчої влади в Україні. Загалом, в ході проведеного дослідження, ми визначили, що усі вищезгадані нормативно-правові акти виявились досить обґрунтованими та мали достатню кількість правової інформації, яка б регламентували ті або інші дії, діяльність виконавчої влади в Україні.

Висновки до розділу 1

Досліджуючи історичну ретроспективу розвитку виконавчої влади в Україні, яка відбувалася за роки її незалежності, нами було визначено, що вона мала досить багато колоритних і цікавих подій щодо власного становлення. В першу чергу, це пов'язано з тим, що виконавча влада в Україні сильно залежала від стабільності розвитку окремих аспектів організації державної влади, реформ пов'язаних із удосконаленням положень Конституції України, а також, різними політичними і суспільними пертурбаціями. Також, в ході аналізу історичного розвитку, ми визначили, що виконавча влада в Україні знаходиться на стадії поступової трансформації та удосконалення у відповідності до сучасних міжнародних канонів розвитку органів державної влади.

Аналізуючи основні принципи, сутність та характеристики роботи виконавчої влади як системи, нами було визначено, що виконавча влада представляється в якості багатофункціонального механізму держави, який охоплює дуже об'ємні масштаби специфікою своєї діяльності, котра здійснює вагомий вплив на роботу усього суспільства. За таких обставин, ми деталізували виконавчу владу як один із ключових компонентів для забезпечення життєдіяльності усієї держави та суспільства.

Щодо питання нормативно-правових джерел, що забезпечують роботу системи виконавчої влади в Україні, то нами була проаналізована низка законів, нормативно-правових актів. В ході проведеного дослідження, ми уточнили загальноприйнятту думку про те, що усі нинішні нормативно-правові акти виявились досить обґрунтованими та мали достатню кількість правової інформації, яка б регламентували ті або інші дії, діяльність виконавчої влади в Україні.

Розділ 2. МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

2.1. Сутність та зміст необхідності реформування виконавчої влади в Україні 1991-2021 років

Виконавча влада в Україні сьогодні є одним із важливих механізмів, який забезпечує організацію суспільного життя людей в усіх сферах їхньої діяльності. Саме тому, процес її реформування та удосконалення відбувається постійно. Якщо ж більш детально аналізувати сутність та зміст необхідності реалізації різних реформ виконавчої влади, що відбувалися в Україні у період з 1991 по 2021 роки, то ми можемо виділити кілька знакових подій і різного часового проміжку, котрі вплинули на цей аспект організації державної влади.

По-перше, це подія, котра передбачала появу потреби реформувати усю систему державного управління, важливою частиною якої є виконавча влада. В Україні протягом усього 30-річного періоду її незалежного існування завжди нависала потреба у реорганізації, удосконаленні та покращенні стану ведення державного управління. Спочатку, в 90-х роках минулого століття ця потреба з'являлась через те, що влада в Україні була президентсько-парламентською і через такі обставини виникали деякі труднощі у побудові ефективної системи функціонування виконавчої влади. Потім, вже в 2000-2010 роках на державне управління почали впливати різні політичні міжусобиці, битва за владу, що свою чергу, істотно знизило якість роботи більшості державних органів влади [50].

Орієнтуючись на думки дослідників В.І. Лугового та Н.Р. Нижника ще однією основною проблемою в перших роках існування України як незалежної держави, що зумовлювала появу постійних реформ державного управління була перманентна наявність великої кількості дублюючих функцій, котрі виконували органи виконавчої влади. Ця ситуація переважно стосувалася роботи міністерств, котрі за обсягом виконуваних повноважень все більше і більше заважали один одному [50].

Також, аналізуючи ситуацію в контексті появи потреби реформувати державне управління, потрібно згадати про проблему відсутності чіткого розподілу сфер відповідальності центральних органів виконавчої влади. Ситуація, що склалася із відсутністю чіткого розподілу сфер відповідальності центральних органів виконавчої влади звичайно формувала ще й додатковий ряд недоліків роботи виконавчої влади, які необхідно було б вирішувати.

Якщо ж дивитись на стан реформування державного управління сьогодні, то у 2021 році Україна вже досягла певних позитивних результатів. Для прикладу ми можемо привести затверджене 21-го липня 2021 року Кабінетом Міністрів України Розпорядження про «Деякі питання реформування державного управління України» [14]. В цьому Розпорядженні прописані основні умови та загальна інформація про стратегію реформування державного управління на період 2022-2025 років. Основними цілями, котрі прагнуть досягнути даною реформою є: формування високої якості роботи системи надання послуг громадянам, модернізація та удосконалення чинних державних інституцій завдяки діяльності яких буде підтримуватися сталий розвиток держави, формування політично нейтральної і високопрофесійної публічної служби, котра буде орієнтована на те, щоб захищати інтереси українських громадян.

Загалом, сутнісний зміст даної стратегії якраз таки орієнтований на те, щоб виправити кадрову ситуацію, котра зараз існує в органах виконавчої влади України та сформулювати увесь акцент роботи виконавчої влади саме на побудову концепції сильної сервісної держави.

По-друге, наступною важливою подією, яка б розкривала сутність та зміст необхідності реформування виконавчої влади за часів її незалежності – це поява адміністративної реформи. Адміністративна реформа виступала в якості важливого доповнення до появи реформи державного управління. Для того щоб зрозуміти, що собою представляє ця знакова подія, ми спочатку проаналізуємо зміст поняття «адміністративної реформи».

Звертаючись думок науковців, ми можемо згадати визначення Волонешука Л.В., який вважав, що адміністративною реформою називають певний вид політико-правової реформи, котра направлена на перебудову організаційної структури та зміну кадрового забезпечення органів виконавчої влади. Також, Волонешук зазначав, що в контексті дослідження адміністративної реформи потрібно враховувати процес організації взаємодії виконавчої влади із органами місцевого самоврядування [29].

Пояснюючи причини появи адміністративної реформи в Україні, варто відзначити, що вона ще була зумовлена активною децентралізацією влади. Відштовхуюсь від подібних суджень, ми можемо зазначати, що основними напрямками, які зачіпала адміністративна реформа була зміна процесу функціонування виконавчих органів влади на місцях та організація роботи територіальних громад. Якщо зазначати часові рамки проведення адміністративної реформи, яка передбачала активне введення порядку децентралізації влади в Україні, то тут доцільно розглядати 2014-2018 роки. Це роки першої успішної реалізації планів, які були передбачені даною реформою [44].

Детально аналізуючи зміст цієї реформи, ми можемо відзначити, що завдяки їй в системі виконавчої влади України вдалося провести зміни в таких аспектах як:

- підвищення якості надання адміністративних послуг на місцях та в рамках роботи територіальних громад;
- розвиток кадрових ресурсів органів виконавчої влади та розкриття можливостей кадрового потенціалу місцевих територіальних громад;

- покращення взаємодії виконавчої влади із представниками органів місцевого самоврядування та представниками громадськості;
- зміна нормативно-правової бази, яка передбачала появу нових законодавчих документів, що більше відповідали європейським вимогам роботи та організації виконавчої влади;
- створення належних умов для підвищення рівня розвитку економічної спроможності територіальних громад;
- удосконалення роботи організаційних механізмів органів виконавчої влади [44].

Загалом, адміністративна реформа дозволила виконавчій владі оптимізувати процес роботи виконавчої влади у різних аспектах її практичної взаємодії із представниками місцевої влади та владою територіальних громад. Також, до характерних особливостей цієї реформи треба віднести підвищення активності виконавчої влади щодо створення нових програм розвитку регіонів та окремих сфер діяльності. Після проведення адміністративної реформи вони стали розроблятися якомога частіше.

Третьою визначною подією, яка б розкривала сутнісний зміст реформування виконавчої влади в роки незалежності України – це поява у держави бажання до інтеграції в Європейський Союз. Ця епопея української євроінтеграції розпочалася ще в період правління Президента Віктора Ющенка, і що визначально, триває навіть в наш час. Якщо розглядати найбільш знакові документи, що свідчили про початок активності влади у напрямку руху до євроінтеграції України, то по-перше, ми можемо згадати Указ Президента України «Про оптимізацію центральних органів виконавчої влади» виданий у 2010 році. Варто відзначити, що основними пунктами даного документу стали:

1. Орієнтація розвитку виконавчої влади у контексті європейського підходу «good governance», що означає формування належної урядової системи влади в країні.

2. Популяризація загальноєвропейських цінностей роботи органів виконавчої влади. Наприклад, до таких типових цінностей відносяться: активне залучення громадськості у процесі формування та прийняття управлінських рішень в органах виконавчої влади, пошук консенсусних рішень у виборі політики розвитку суспільства, наявність стратегічного бачення розвитку суспільства та органів державної влади, а також, підзвітність та відкритість влади перед власним населенням.

3. Створення нових стандартів якості роботи виконавчої влади та розробка нових вимог для роботи державних службовців різних рівнів. Такі положення були визначені саме для того, щоб забезпечити підтримку високого рівня якості роботи кадрових ресурсів державної влади.

4. Робота над виведенням корупції із системи функціонування органів виконавчої влади та державного управління загалом. Це одна з головних умов інтеграції України до Європейського Союзу, яка дуже сильно мотивувала уряд на те, щоб активніше рухатися у напрямку реформування системи виконавчої влади [78].

Представлені положення даного документу були лише початком змістовного дійства, яке було пов'язане із реформуванням виконавчої влади в Україні завдяки потребі у євроінтеграції України. Доповнювався зміст цього документу і наступними важливими подіями, що далі відбулися у часовій хронології незалежної України.

Наприклад, у доповнення до думки про євроінтеграцію, ми можемо згадати про появу Концепції розвитку електронного урядування у 2010 році, яка в ході існування України як незалежної держави оновлювалася декілька разів. Адже, електронне урядування було невід'ємним атрибутом усіх європейських держав світу. Загалом, ця концепція передбачала глобальну трансформацію державного управління, в тому числі й виконавчої влади. Електронне урядування стало новою формою організації виконавчої влади в Україні, що й стало одним із ключових витоків її реформування.

Сутнісний зміст концепції електронного уряду передбачав наявність стабільної електронної, інформаційної взаємодії виконавчої влади із органами місцевого самоврядування, представниками громадськості. Однак, основна умова цієї модернізації виконавчої влади полягала в тому, щоб створити якомога більшу кількість можливостей для використання інформаційних технологій під час виконання посадовими особами виконавчої влади власних повноважень. Це дозволяло українському суспільству домогтися підвищення рівня відкритості та прозорості виконавчої влади під час реалізації ними поставлених цілей та завдань [70].

Також, відповідно фактів появи концепції електронного уряду та її впливу на роботу виконавчої влади в Україні, доповнювалася необхідність реформування даної державної гілки влади ще й появою цифровізації.

Явище цифровізації є одним із складових функціонування сучасного українського суспільства за останні 5-10 років. Сьогодні, доцільність його використання у рамках забезпечення функціонування органів виконавчої влади є дуже високою. Такий аргумент підтверджується глибоким сутнісним потенціалом, характеристиками та особливостями даного поняття і рядом інших супутніх причин. По-перше, цифровізація виступає в якості успішного інструменту доповнення функціонального механізму державної влади, який направлено на оптимізацію стану роботи усього суспільства. По-друге, цифровізація істотно впливає на ефективність функціонування різних сфер діяльності людини, що напряду пов'язане із основною причиною існування і розвитку органів виконавчої влади. По-третє, цифровізація є незамінним атрибутом сучасної організації інформаційного суспільства та суспільства знань, в умовах якого й має створюватися нова модель державного управління.

Для того щоб зрозуміти, головне призначення цифровізації, у контексті появи необхідності реформувати виконавчу владу, нам спочатку необхідно конкретизувати його сутність. Поняття «цифровізації» у більшості інформаційних джерел означає «впровадження цифрових технологій в будь-які сфери життя людей з метою покращення їх становища» [72]. Орієнтуючись

на подібне тлумачення, ми можемо сказати, що цифровізація в сучасному суспільстві має дуже широке використання, а значить, і дуже гнучкий функціональний механізм роботи.

Одним із важливих аспектів визначення основних характеристик цифровізації є деталізація її у відповідних нормативно-правових документах. Сьогодні у більшості країн Європи є спеціалізований документ Цифрова адженда, котрий визначає основні принципи роботи цифровізації, пояснює доцільність її використання у різних сферах діяльності. В Україні також є подібний аналог даного документу під назвою Цифрова адженда України 2020. Він є основоположним для розкриття базових характеристик цифровізації як самобутнього поняття. В ньому приписані основні принципи роботи діджиталізації якими є:

- принцип забезпечення цифрової рівності, цифровізація має забезпечувати кожному громадянину рівні можливості доступу до різноманітних послуг, до взаємодії із органами державної влади, інформації та бази знань, котрі надаються на основі використання цифрових технологій;

- принцип створення переваг, за яким цифровізація повинна сприяти удосконаленню, покращенню окремих аспектів життя людини;

- принцип економічного зростання, цифровізація за своїми сутнісними характеристиками і ознаками має здійснювати позитивний вплив на розвиток економіки, продуктивності підприємств та популяризації цифрових технологій у суспільство;

- принцип розвитку, цифровізація направлена на розвиток інформаційного суспільства, яке є невід'ємною складовою організації сучасного світу;

- принцип міжнародного, європейського та регіонального співробітництва, даний принцип говорить нам про те, що цифровізація повинна сприяти розвитку дипломатичних відносин за рахунок поширення новітніх технологій і передачі досвіду роботи цифрових систем;

- принцип стандартизації, будь-яка цифровізація має бути обов'язково стандартизованою;
- принцип підвищення довіри і безпеки від використання ІКТ, цифровізація повинна сприяти до більш активного використання людьми цифрових та інших технологій;
- принцип фокусу на державному управлінні, цифровізація має за рахунок інноваційних технологій покращувати державне управління [76].

Враховуючи представлені принципи роботи цифровізації ми можемо побачити, за рахунок чого вона спонукала і зараз спонукає органи виконавчої влади до реформування. Цей процес дуже тісно пов'язаний із актуалізацією явища інформаційного суспільства і суспільства знань, до якого вже поступово пристосувалася Україна. А питання цифрового розвитку гілок влади, особливо, виконавчої в цьому контексті звичайно є першочерговим.

Також, доповнюючи основну характеристику цифровізації, як одну з причин реформування виконавчої влади в Україні за останні роки, потрібно згадати про одну її важливу ознаку – мультизадачність. Головними поняттями, які розкривають цю ознаку цифровізації є:

- цифрова трансформація;
- цифрова грамотність;
- цифрова економіка;

Цифрова трансформація є концепцією, яка дозволяє інтегрувати, організувати та змінити структуру управління державної влади. Саме тому, в системі виконавчої влади постійно і поступово відбувається цифрова трансформація за рахунок адаптації різноманітних цифрових технологій всередину їх функціонального механізму.

Цифрова грамотність доповнює особливості явища цифровізації в контексті того, що вона відповідає за обізнаність службовців системи виконавчої влади під час використання цифрових технологій у процесі організації власної роботи.

Важливо зауважити, що цифрова грамотність сьогодні стає все більш актуальною. Особливо, в державному управлінні, і безпосередньо в системі виконавчої влади. Адже, сучасним державним службовцям потрібно оволодіти низкою навичок для перебування у рамках цифрового простору, а також, знати відповідну культуру поведінки в ньому, щоб підтримувати процес реформування виконавчої влади в майбутньому [54].

Щодо цифрової економіки, то це явище засноване на розвитку економіки за рахунок використання цифрових технологій. Затребуваність такого поняття у сучасному світі базується на його головних ознаках та перевагах. Головними ознаками цифрової економіки прийнято вважати:

- активне використання технологій ІКТ та Інтернету в економічних процесах і посилення їх ролі у житті суспільства;
- автоматизацію процесів в організації;
- розвиток та активне використання технології електронного документообігу;
- наявність цифрових навичок управління і комунікації;
- зріст ВВП за рахунок використання цифрових технологій;
- використання цифрових платформ для розвитку бізнес-середовища;
- створення єдиного інформаційного простору для учасників економічних відносин, котрими є держава, громадяни, бізнес-організації тощо;
- доступ усіх до інформаційних ресурсів та задоволення інформаційних потреб громадян;
- розвиток світового цифрового ринку;
- організація міжнародної співпраці щодо розвитку та активного використання цифрових технологій [52].

Пояснюючи зміст цифрової економіки, ми можемо звернути увагу на модернізацію виконавчої влади України у відповідності до цього напрямку. Адже, як ми пам'ятаємо система виконавчої влади була доповнена новим міністерством, яке має назву Міністерство цифрової трансформації. І його сутнісний зміст полягає якраз таки в тому, щоб, по-перше, трансформувати

виконавчу владу в Україні за канонами розвитку та популяризації інформаційного суспільства. По-друге, використовувати усі можливості цифрової економіки для забезпечення розвитку суспільства, окремих сфер його діяльності.

До вищезгаданих можливостей, цифрова економіка за таких умов дозволяє підвищити безпеку документації, через використання електронної форми документів і відповідної системи документообігу. Цифрова економіка дозволяє підвищувати загальний рівень благополуччя та життя населення за, що власне й першочергово відповідає виконавча влада. А також, цифрова економіка дозволяє організовувати нові якісні взаємозв'язки між державою, громадськістю та бізнесом, що в сучасних умовах розвитку державного управління є дуже актуальним [64, с. 9-33].

Щодо однієї із останніх причин, які б розкривали сутнісний зміст та необхідність реформування виконавчої влади за роки незалежності – це питання вирішення проблем корупції в Україні.

Корупція як одне із деструктивних суспільних явищ постійно існувало в системі функціонування виконавчої влади України. Із кожним роком життєдіяльності незалежної України така тенденція тільки поступово збільшувала свої оберти й досягла свого піку в часи президенства Віктора Януковича. Відповідно до цього, ми можемо згадати події пов'язані з Революцією гідності, що й стала однією із відправних точок на шляху реформування виконавчої влади через вирішення проблеми корупції. Далі, якщо аналізувати історичну ретроспективу розвитку виконавчої влади, то вона істотно реформувалася завдяки появі антикорупційної реформи у 2015 році. Вона яка включала в себе появу нових центральних органів виконавчої влади, котрі відповідали за окремі аспекти вирішення проблемних ситуацій пов'язаних з темою корупції в системі державної влади України [49].

Ця реформа дозволила українському суспільству побачити абсолютно нові органи виконавчої влади, головна ціль яких була направлена на викорінення феномену корупції із терен роботи управлінських механізмів

нашої держави. До прикладу ми можемо привести Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне Антикорупційне бюро або Державне бюро розслідувань [67, с. 27].

Щодо останньої причини, яка розкривала сутність і зумовлювала б необхідність реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності – це наявність постійно великої кількості проблем, які існували в рамках роботи даної системи. Якщо аналізувати низку різних джерел науковців та дослідників, то за тридцятирічну історію розвитку виконавчої влади в Україні, нами було помічено, що системі функціонування даної гілки влади постійно існували такі проблеми як:

- постійна присутність бюрократичних службовців та інших посадових осіб, котрі не прагнули до зміни алгоритмів роботи в системі органів виконавчої влади;
- відсутність висококваліфікованих спеціалістів у окремих компонентах сфери діяльності виконавчої влади;
- неефективне використання наявних ресурсів виконавчої влади, яке за усієї історичної ретроспективи розвитку даної гілки влади не реалізовувалося належним чином через супутні недоліки системи (корупція, бюрократизм, низька кваліфікація кадрів, відсутність належного рівня прозорості та відкритості влади);
- проблеми пов'язані із нормативно-правовим регулювання роботи виконавчої влади, у цьому контексті доцільно згадати про те, що нормативно-правова база регулювання виконавчої влади ніколи не була досконалою, завжди існували певні правові колізії або складалася ситуація, коли перелік завдань та обов'язків органів виконавчої влади просто дублювався один із одним;
- відсутність належних стратегій удосконалення системи виконавчої влади в Україні, за усі роки незалежності не було створено жодної ефективної стратегії розвитку виконавчої влади, яка б звертала увагу на усі проблемні ділянки даної системи.

За таких проблем, подій та обставин і розкривається сутнісний зміст реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності. На нашу думку, усі вищезгадані аспекти пов'язані з тематикою політичних міжусобиць, громадянського впливу, корупції, розвитку електронних та цифрових технологій по-різному впливали на трансформацію системи виконавчої влади України. Однак, варто відзначити, що ціль усіх цих суспільних і державних пертурбацій була направлена виключно на те, щоб забезпечити належне функціонування виконавчої влади у контексті організації стабільного розвитку української держави, суспільства та окремих сфер його діяльності.

2.2. Механізм здійснення реформ виконавчої влади в Україні за роки незалежності

Механізм здійснення реформ виконавчої влади в Україні за усі роки її існування в якості незалежної європейської держави завжди мав різноманітну кількість інструментів та підходів щодо власної практичної реалізації. Детально досліджуючи історіографію України, ми можемо побачити, що в різні часи існування незалежної України, в державі використовувалися прості й складні механізми для реформування виконавчої влади. Саме тому, для того щоб краще розібратися в питанні роботи усього механізму реформ, ми опишемо найбільш знакові події відображені в історії України, що мали найвагоміший вплив на зміну, характер функціонування виконавчої влади.

Варто відзначити, що в перші роки існування незалежної України, в ній не відбувалося значимої активності уряду щодо введення ефективних механізмів, котрі б дозволяли належним чином реформувати виконавчу владу. Саме тому, першим, що ми можемо згадати, це події пов'язані із численними політичними революціями та відповідною активністю громадськості, яка могла б реалізовуватися у формі протестів, мітингів, громадських виступів тощо. Все це були поодинокі механізми та спроби українського населення змінити виконавчу владу до часів 2010-2012 років. Загалом же, таку активність

громадськості можна назвати першим і найбільш простим інструментом, який забезпечував роботу механізму реформування виконавчої влади. До прикладу, ми можемо привести відому усім Помаранчеву революцію, де люди виступали за формування ряду обов'язків та завдань пов'язаних з системою виконавчої влади у особі Президента Віктора Ющенка [68, с. 6-28].

Вже далі, з подальшою активністю громадськості в Україні і поширенню такого явища як громадянське суспільство, виконавча влада отримала новий сплеск кількості інструментів, що дозволили їй проводити відповідні реформи всередині власного управлінського апарату. Адже, коли в Україні у 2012 році почалася значна активність, яка свідчила про появу громадських організацій, громадських об'єднань, то всі ці утворення мали певні права та можливості впливати на удосконалення роботи тої чи іншої гілки влади.

Завдяки такому нововведенню, наприклад, громадські об'єднання могли направляти свою діяльність на проведення громадського контролю за діяльністю виконавчої влади, могли створювати петиції та звернення до посадових осіб, що відповідали за функціонування державної влади в Україні. Ці інструменти дозволяли реформувати виконавчу владу шляхом вирішення тих проблем, які були помічені самими представниками громадськості.

Також, можна згадати й про роль інших механізмів громадської взаємодії таких як створення партнерства. В цьому контексті, ми можемо сказати, що громадськість завдяки власній активності могла утворювати партнерський союз із представниками або окремими елементами системи виконавчої влади та співпрацювати у напрямку удосконалення роботи цього аспекту державної влади [27].

Далі, варто згадати про найбільш популярні механізми реформування виконавчої влади в Україні. До них відносяться саме нормативно-правові акти, що мали різну юридичну силу та, які по-своєму впливали на окремі важливі аспекти життєдіяльності системи виконавчої влади. Нижче опишемо найбільш знакові нормативно-правові документи, що були найбільш масштабними механізмами, котрі забезпечили реформування виконавчої влади в Україні.

Першим таким нормативно-правовим актом є Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади», яке було укладене у 2017 році. Ця концепція передбачала низку доповнень щодо нещодавно укладеної стратегії державного управління, яка була активною на період з 2016 по 2020 роки та Стратегією сталого розвитку «Україна 2020». Основними постулатами, які визначали вплив реформування цієї концепції на роботу системи виконавчої влади в Україні були:

1. Формування низки інституційних заходів та ініціатив, котрі допоможуть реформувати роботу системи виконавчої влади у контексті активного розвитку державного управління по всій Україні.
2. Вирішення нагальних проблем роботи системи виконавчої влади в Україні.
3. Забезпечення чинних міністерств України новими високопрофесійними та ефективними кадровими ресурсами, проведення змін, що стосуються зміни політики підбору кадрів на роботу в виконавчій влади.
4. Підтримка сталого розвитку України як держави, що розвивається в усіх сферах життєдіяльності.
5. Створення нових умов для формування ефективної та відкритої для громадськості організаційної структури чинних міністерств.
6. Організація діяльності виконавчої влади, яка буде орієнтована на роботу в контексті підтримки чинних європейських принципів державного управління, розроблених Програмою підтримки вдосконалення врядування та менеджменту (SIGMA).
7. Використання системного підходу, стратегічного планування та аналізу діяльності виконавчої влади як основних інструментів, забезпечують реформування даної гілки влади в Україні.
8. Оптимізація кількості працівників системи виконавчої влади шляхом зменшення їх кількості в центральних органах виконавчої влади та створення нової системи їхньої оплати [20].

Подібні інструментарії удосконалення виконавчої влади як важливої управлінської структури державної влади України, зараз поступово реалізуються та втілюються у нинішні реалії функціонування державного управління. Такий комплекс підходів до вирішення проблеми реформування виконавчої влади був створений у відповідності до місця, ролі, завдань виконавчої влади у системі функціонування усього суспільства та держави.

Другим нормативно-правовим актом, який можна привести у приклад в контексті механізму реформування виконавчої влади в Україні є вищезгадана Стратегія реформування державного управління на період до 2021, яка була укладена Кабінетом Міністрів. В рамках цієї стратегії в Україні відбувалися пертурбації пов'язані із реформами державного управління, що включали в себе низку підходів, інструментів та ініціатив, які впливали конкретно на систему виконавчої влади. До основних аспектів реформування виконавчої влади, котрі зачіпала ця стратегія відносилися:

1. Формування нових принципів роботи виконавчої влади як важливої структури системи державного управління. До нових принципів роботи виконавчої влади мали бути віднесені: принцип обов'язкового стратегічного планування, принцип участі громадськості, принцип модернізації державної служби, принцип створення нових ефективних підходів до управління людськими ресурсами, принцип прозорості та відкритої системи діяльності виконавчих органів влади та принцип орієнтації на задоволення потреб населення у отриманні адміністративних послуг. Такі принципи створювали кардинально новий, більш європейський підхід для функціонування виконавчої влади.

2. Створення нового підходу до забезпечення активної участі громадськості у питаннях, які стосуються формування державної політики розвитку виконавчої влади як складової державного управління.

3. Вирішення питання гендерних розривів у контексті наявності загальної кількості посадових в органах виконавчої влади та інших гілок державного управління.

4. Запровадження обов'язкової умови володіння іноземною мовою службовців, що працюють в органах системи виконавчої влади, котра є однією з мов країн Ради Європи.

5. Зміна рівня заробітної плати державних службовців виконавчої гілки влади. Такий підхід сприятиме підвищенню рівня їхньої мотивації та самовіддачі під час виконання власних повноважень.

6. Інтеграція інформаційних системи в роботу органів виконавчої влади, які дозволять оптимізувати процес їхньої діяльності на усіх рівнях державного управління.

7. Формування нових умов для ефективного надання адміністративних послуг органами виконавчої влади у відповідності до трансформації України як сильної європейської сервісної держави світу [23].

Орієнтуючись на такі постулати, ми можемо побачити, що за рахунок системного підходу до реформування державного управління, уряд зміг забезпечити створення умов впливу на одну з підсистем державного управління, а саме – на виконавчу владу. На нашу думку, цей нормативно-правовий акт, можна вважати основним в контексті огляду механізмів реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності. Адже, він був найбільш обґрунтованим, мав належну формалізацію та ефективні заходи щодо удосконалення процесів функціонування виконавчої влади в Україні.

Останнім, третім нормативно-правовим актом, який можна розглядати як один із механізмів забезпечення реформування виконавчої влади в Україні є Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Сутнісний зміст даного документа формувався у відповідності до розробленої загальнодержавної політики розвитку України як держави, котра підтримує світову ініціативу поступового сталого розвитку суспільства за рахунок удосконалення окремих його аспектів. Якщо розглядати основні пункти даного указу, то в ньому можна помітити аспекти, що стосуються направленості роботи чинних органів системи виконавчої влади, на які потрібно звернути увагу. Цими аспектами є:

- подолання проблеми бідності та голоду в контексті покращення якості харчування, безпеки харчових продуктів;
- створення умов для розвитку та функціонування освіти високої якості, побудова системи освітнього процесу таким чином, щоб забезпечити безперервне навчання громадян протягом усього життя;
- підтримка умов поширення здорового способу життя, які забезпечуватимуть наявність належного рівня здоров'я у українського населення;
- розвиток сфери зайнятості;
- формування ефективного підходу до управління та використання земельних, енергетичних та інших видів ресурсів країни;
- розвиток інфраструктури міст та забезпечення їхньої подальшої індустріалізації;
- робота із підтримкою належного стану екології міст та регіонів;
- забезпечення підтримки та реалізації раціонального підходу із використанням лісових, водних та інших видів природних ресурсів;
- пошук шляхів для використання підходу глобального партнерства України із іншими державами щодо вирішення наявних проблем розвитку окремих сфер діяльності [22].

Такі пункти представлені в рамках забезпечення підтримки державної політики щодо сталого розвитку України у різних важливих аспектах життєдіяльності суспільства створили відповідні орієнтири для подальшої активності органів виконавчої влади. Ця ситуація, в свою чергу, створила відповідні умови для забезпечення розвитку виконавчої влади в Україні. Адже, система виконавчої влади за своєю сутністю та ціннісним призначенням направляє свою діяльність на забезпечення належного функціонування усіх сфер, що існують у суспільстві.

Щодо інших цікавих механізмів, які забезпечували реформування виконавчої влади в Україні за роки її незалежності, то ми ще можемо згадати різні урядові підходи пов'язані із вирішенням проблеми корупції в органах

державної влади. Історично, першими витокami застосування певних механізмів для реформування роботи державної влади в Україні, у контексті викорінення проблеми корупції почалися в 2014-2015 році та тривають й донині.

Загалом, активна боротьба з корупцією в Україні завжди було важливим завданням роботи системи державного управління до якого й входила система виконавчої влади. За останні роки, особливо, за часи президенства Володимира Зеленського механізм антикорупційної політики в Україні став працювати ще швидше та ефективніше. Сьогодні боротьба та основні здобутки в протидії з корупцією в органах державної влади на Україні відбувається за рахунок чітко визначених акцентів і використання спеціальних інструментів. Якщо згадувати конкретні заходи, на яких зараз базується сучасна антикорупційна політика в Україні, то ними є:

1. Активна розробка стратегії організації соціально-економічного розвитку держави та проведення адміністративної реформи органів виконавчої влади. Головним компонентом, котрий фігурує в практичному застосуванні подібних заходів є визначення чіткого кола осіб, котрі будуть відігравати важливу роль у реалізації даного процесу. Також, Україна зараз направлена на стабільний і планомірний розвиток громадянського суспільства, котре є одним із каталізаторів, що знижує ризики прояви корупції на різних рівнях.

2. Формування нової ідеології системи державної служби в органах державної влади. Зараз Україна активно займається питаннями сталого розвитку державної служби, які базуються на інтеграції важливих моральних принципів та цінностей, котрі допоможуть у стабільній і планомірній боротьбі з корупцією. Також, в державну службу України поступово вводиться нова система культури поведінки державних службовців, яка намагатиметься нейтралізувати прояви адміністративної і побутової корупції.

3. Забезпечення прозорості державної служби та державних службовців. Зараз в Україні вводяться різні інструменти, котрі допомагають досягнути

відкритості, публічності та прозорості в діях державних службовців і органів державної влади в цілому. Така політика є одним із ключових аспектів у боротьбі з корупцією в Україні.

4. Робота над законодавством. Із 2016 року в Україні розпочалася активна діяльність щодо реформування антикорупційного законодавства. Зараз в Україні вже працює багато антикорупційних законів, нормативно-правових актів, котрі допомагають боротися із проявами корупції на різних рівнях.

5. Вияв політичної волі, котра є каталізатором появи корупції в державі. Україна зараз прагне до ідентифікації великих політичних «гравців», котрі мають або мали можливість керувати поширенням явища корупції на різних рівнях державного управління. Розкриття таких осіб і притягнення їх до кримінальної відповідальності залишається актуальним питанням нинішньої влади [41].

6. Розвиток електронних, цифрових технологій та використання їх в контексті боротьби з корупцією. Цей пункт говорить нам про прямий зв'язок із забезпеченням прозорості державної служби. Зараз в Україні застосовується та розробляється низка інструментів електронізації та цифровізації, які покликані в позитивному контексті виправити сучасний стан боротьби з корупцією.

Враховуючи подібні базисні орієнтири, ми можемо оглянути й інші аспекти, що стосуються застосування підходу до боротьби з корупцією як одного із механізмів реформування виконавчої влади в Україні.

Наступним згадаємо, про появу нових органів виконавчої влади, які зараз відповідають за боротьбу з корупцією та мають свої ролі та завдання в системі державного управління України. Першим органом, котрий відповідає за реалізацію сучасного процесу боротьби з корупцією в Україні є Національне агентство з питань запобігання корупції або скорочено НАЗК. Це агентство стало одним із органів виконавчої влади, який був складовою механізму реформування усієї системи не тільки виконавчої влади, а й усього державного управління.

Національне агентство з питань запобігання корупції відповідає за реалізацію превентивної функції. Воно здійснює перевірку правдивості даних у існуючих деклараціях державних службовців, а також, проводить відповідний аналіз перевірки даних про їх заявлені доходи і інші дані, котрі містять різні публічні реєстри. Характерною особливістю НАЗК стало те, що воно здійснює активну перевірку в дотриманні чинного антикорупційного законодавства політичними партіями у контексті їх фінансування. Створення даного агентства стало однією із головних умов ЄС для того, щоб надати Україні безвізовий режим. Щодо інших важливих функцій, котрі виконує НАЗК як орган виконавчої влади, то ними є:

- аналіз ситуації з корупцією в Україні, ведення різних статистичних показників та формування відповідних даних про корупцію;
- розробка Антикорупційної стратегії, державної програми, котра відповідає за регламентацію аналітичної діяльності НАЗК;
- пошук та ідентифікація у законодавстві норм, котрі мають ознаки корупції;
- контроль за дотриманням етичної поведінки державних та публічних службовців, в рамках запобігання виникнення конфлікту інтересів;
- координація і допомога державним органам, органам місцевого самоврядування в усуненні ризиків проявів корупції та відповідна розробка антикорупційних програм для подібних органів влади;
- контроль та перевірка декларацій, моніторинг життя публічних і державних службовців;
- ведення контролю за діяльністю політичних партій, дослідження законності процесу їх фінансування;
- співпраця із особами, які викривають корупцію в Україні, НАЗК надає їм відповідний правовий або інший вид захисту;
- ведення адміністрування різних державних реєстрів з питань корупції в Україні [55].

Наступним державним органом, котрий відноситься до цієї когорти механізмів реформування виконавчої влади через вирішення проблеми корупції стало Національне антикорупційне бюро України або НАБУ. Роль даного державного органу виконавчої гілки влади в системі боротьби з корупцією в Україні полягала у виявленні та активній протидії кримінальним корупційним правопорушенням, котрі були вчинені вищими посадовими особами, що займалися питаннями виконання важливих загальнодержавних функцій або займали посади в органах місцевого самоврядування. НАБУ ідентифікує таких осіб як об'єктів загрози національній безпеці України. Загалом, функціональне призначення та роль НАБУ полягало в роботі із проявами корупції в особливо великих розмірах. Тобто, тут йде річ про велику політичну корупцію та різні економічні ескалації на рівні адміністративної корупції [58].

Також, неможливо не згадати про роль іншого нового органу виконавчої влади у цій епопеї корупційної боротьби, яким є Державне бюро розслідувань. Роль Державного бюро розслідувань в сучасній системі української антикорупційної політики представлена активним, незалежним, справедливим процесом розслідування злочинів, котрі відносяться до питань корупції. Основною метою діяльності даного органу можна вважати встановлення всебічної справедливості в українському суспільстві, шляхом проведення незалежних і об'єктивних розслідувань, які пов'язані із різними посадовими особами, при цьому незважаючи на їх статус і рівень ресурсів. Перелік основних функцій Державного бюро розслідувань виглядає так:

- функція попереднього запобігання корупції під час формування нових органів законодавчої гілки влади, недопущення симбіозу і взаємодії бізнесу та політики у рамках дотримання національної безпеки держави;
- функція у запобіганні і протидії корупції для створення чесної і відповідальної системи управління державою;

- функція протидії катуванню і забезпечення справедливого правосуддя та слідування за недопущенням притягнення до кримінальної відповідальності непричетних, невинних осіб;
- функція забезпечення державного контролю за посадовими особами різних рівнів компетенції у відповідності до чинного антикорупційного законодавства;
- функція координації практичної реалізації умов існуючих антикорупційних стратегій, котрі розробляються органами виконавчої влади;
- функція проведення різних комплексних заходів, які пов'язані із запобіганням злочинам катування;
- функція проведення оперативно-розшукової діяльності;
- функція ведення досудових розслідувань [30].

На нашу думку, даний орган в системі функціонуючого антикорупційного напрямку України є чудовим прикладом органу виконавчої влади, котрий займається різного роду розслідуваннями, і подібними питаннями що пов'язані з категорією корупції.

Одним із останніх органів системи виконавчої влади, який теж потрібно зазначити, в контексті боротьби з корупцією в Україні – це Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Даний орган виконує схожу із Державним бюро розслідувань роль, котра стосується вирішення питань розслідування і пошуку активів, що мають ознаки корупції. Також, агентство може конфіскувати подібні активи за рішенням суду, а згодом й виставляти ці активи на продаж в публічних торгах. Основні функціональні обов'язки даного агентства полягають у здійсненні управління конфіскованими активами, у попередньому пошуку та ідентифікації таких активів, а також, у формуванні державної політики, яка стосується сфери ведення активів отриманих корупційним шляхом [57].

Щодо останнього органу в системі даної антикорупційної політики України є один із підрозділів Служби безпеки України. Хоча й загалом,

Служба безпеки України не заточена під спеціалізований функціонал боротьби з корупцією, але вона все ж отримала свій один структурний підрозділ, що займається цим питанням. Створення цього підрозділу теж було одним із знакових слідів роботи механізму реформування виконавчої влади за рахунок направлення зусиль уряду на вирішення проблеми корупції.

Функціональна роль даного підрозділу полягала у веденні боротьби з корупцією та злочинністю, котра проявляється в банківських, кредитних, митних та інших фінансових установах. Також, підрозділ СБУ ще здійснює проведення низки оперативно-розшукових заходів, які пов'язані із корупційними діями посадових осіб державної влади. І ще він відповідає за взаємодію із прокуратурою в питаннях забезпечення розслідувань, котрі пов'язані із зловживанням посадових осіб існуючих гілок державної влади та правоохоронних органів [81].

Орієнтуючись на появу таких нових, профільних органів виконавчої влади, ми можемо побачити, як механізм боротьби з корупцією вплинув на реформування усієї системи виконавчої влади, а також, забезпечив створення відповідного підходу до удосконалення системи державного управління України.

Також, доповнюючи думку тему корупції та її впливу на роботу механізму реформування виконавчої влади в Україні, потрібно згадати про активне застосування та інтеграцію різних цифрових, електронних інструментів в систему державного управління. Зараз, такий активний розвиток діджиталізації, цифровізації та електронізації в Україні став прямим каталізатором появи таких інструментів. На нашу думку, ці інструменти теж є дуже знаковими механізмами реформування роботи виконавчої влади в Україні. Якщо визначати загальний перелік цих інструментів, то вони виглядатимуть таким чином:

1. Електронні звіти.
2. Електронні декларації.
3. Електронний документообіг.

4. Система електронних закупівель.
5. Електронні державні сервіси [40, с. 19-24].

Кожен із вищезгаданих інструментів зараз в Україні знаходиться на стадії активного розвитку та удосконалення. Наприклад, якщо говорити про інструмент електронних звітів, то він все більше стає поширюватися в рамках використання його державними органами, фізичними та юридичними особами для ведення фінансової і податкової звітності. Це значно спрощує процес роботи виконавчої влади, адже, завдяки електронним звітами зменшується кількість бюрократичних процедур.

Щодо електронних звітів, то вони теж впливають на зменшення кількості бюрократизму в органах виконавчої влади. Вони зараз виконують важливу роль у систематизації податкової, пенсійної та статистичної звітності до органів Державної фіскальної служби, Пенсійного фонду України та інших державних органів статистики. Головним аргументом на користь активного застосування електронних звітів в контексті боротьби з корупцією є їх високий рівень прозорості, відкритості, доступності та швидкості і зручності в оформленні. А також, вони створюють відповідні умови прозорості, відкритості та доступності для системи виконавчої влади України, тому що завдяки таким звітам громадяни дуже легко можуть ознайомитися із її діяльністю та оцінити її ефективність.

Щодо електронних декларацій, то вони зараз прийшли на зміну звичайним паперовим деклараціям, адже, вони вже не відповідають сучасним вимогам розвитку та функціонування органів державної влади в Україні. Загалом, роль електронних декларацій як інструментів для боротьби з корупцією та механізмів для реформування виконавчої влади в Україні полягала в електронному відображенні інформації про доходи, майно державних посадових осіб та інших осіб, котрі займають публічні посади. Електронна звітність стала обов'язковим атрибутом сучасної організації служби в рамках державного управління, адже вона є важливим елементом чинного законодавства про протидію корупції.

Зараз, наприклад, в Україні найкраще функціонують два подібні сервіси, котрі мають функціонал заповнення електронної декларації, а також, представлення різної необхідної інформації щодо використання даного інструменту. Цими сервісами є такі ресурси як <https://public.nazk.gov.ua> та <https://declarations.com.ua>. Основними перевагами застосування електронних декларацій сьогодні стали: спрощення процесу комунікації із НАЗК, легкий та швидкий пошук необхідних декларацій, заповнення декларацій із будь-яких електронних пристроїв, високий рівень верифікації та безпеки подібних сервісів [37].

Стосовно електронного документообігу, то він як інструмент для реформування органів виконавчої влади в Україні допоміг систематизувати потоки документів в різних організаційних структурах та органах державної влади. Сам же електронний документообіг зараз має великий потенціал до упорядкування нинішніх документів у різних державних структурних об'єктах, а також, він відповідає за забезпечення прозорості та відкритості цих документів для перевірок уповноваженими органами по боротьбі з корупцією в Україні. Електронний документообіг дозволив пришвидшити обробку документів, що в свою чергу, вплинуло на ефективність усієї системи діяльності виконавчої влади, а також, дозволив вирішити проблему корупції в Україні.

Якщо ж говорити про систему електронних закупівель, то вона дозволила українцям самостійно контролювати процес проведення закупівель, що значно знизило прояви великої політичної та адміністративної корупції, не тільки в органах виконавчої влади, а в системі усього державного управління. Зараз в Україні найпопулярнішими системами електронних закупівель є Prozorro та система Державні закупівлі онлайн, веб-ресурсом якої є <https://www.dzo.com.ua>. Система електронних закупівель дозволила створити чітку, прозору та контрольовану систему закупівель, котра максимально унеможлиблює прояви корупційної діяльності [71].

Щодо останнього цифрового інструменту, електронних державних сервісів, то він дозволив реформувати систему виконавчої влади з точки зору оптимізації процесу надання адміністративних і державних послуг громадянам. Адже, як ми пам'ятаємо, органи виконавчої влади за своєю сутністю теж повинні відповідати за роботу даного механізму. Вже зараз, в умовах сучасності цей процес став майже повністю оптимізованим. Успішними же прикладами електронних державних сервісів в Україні були проект Prometheus, який відповідав за освітню сферу, проект e-health, котрий створений для оптимізації роботи медичних закладів та усієї медичної сфери, а також, проекти Дія, кабінет електронних сервісів тощо.

Таким чином відбувався механізм реформування виконавчої влади за роки незалежності України. Аналізуючи даний аспект, варто відзначити, що виконавча влада в Україні завжди реформувалася за різних причин та обставин. Буде доцільним у висновку щодо цієї тематики акцентувати увагу, саме на проблемі корупції, завдяки якій, на нашу думку, в цій системі відбулося найбільше реформ. В тому числі, реформ пов'язаних із створенням нових центральних органів виконавчої влади та адаптацією електронних і цифрових інструментів в роботу даної системи.

2.3. Місце та роль виконавчої влади в системі державних органів України

Визначення місця та ролі виконавчої влади в системі державних органів України є одним із важливих аспектів, необхідних для розуміння роботи механізму державного управління. Сьогодні, на формування місця та ролі виконавчої влади в системі державних органів України впливає низка факторів: теорія поділу влади, котра дозволила пошири принцип поділу влади в функціональний механізм державних органів; особливості функціонування законодавчої і судової гілки влади; особливості самої виконавчої гілки влади як самостійної одиниці в системі державних органів. Орієнтуючись саме на

такі аспекти, ми зможемо визначити місце і роль виконавчої влади в системі державних органів.

По-перше, звернемося до сутності теорії поділу влади. Активно досліджуючи та розглядаючи сутнісний зміст державного управління, можна побачити, як саме із його положень запроваджувалася теорія поділу державної влади.

Саме поняття «державного управління» має характеристики, що тісно пов'язані із його функціональною складовою, цінністю і роллю у існуванні та процвітанні держави, як незалежної територіальної одиниці зі своїми правами, устоями та принципами. Загалом, у науковій літературі виділяли такі різноманітні характеристики державного управління, котрі й перекочували до української моделі державних органів, як:

- наявність виконавчого та організаційно-розпорядчого характеру, така ознака має свій прояв у відповідній діяльності конкретних органів виконавчої влади, які згідно чинного законодавства зобов'язуються виконувати певний перелік завдань, такими органами в сучасній теорії поділу влади є Кабінет Міністрів України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство фінансів України тощо;

- підзаконність, сутність цієї характеристики державного управління говорить нам про те, що усі форми та методи управлінської діяльності та управлінського впливу в рамках теорії поділу влади повинні мати відповідне закріплення у чинному законодавстві, і відповідно, не можуть бути реалізовані без нього, це дає можливість створити чітку систему контролю за роботою окремих гілок влади;

- масштабність та високий рівень універсальності, зміст цієї характеристики державного управління полягає в тому, що його управлінська діяльність здійснює вплив на всі сфери соціального життя громадянина, надаючи йому можливість реалізовувати власні бажання та інтереси в рамках встановленого законодавства;

- ієрархічність, яка говорить нам про те, що в державному управлінні існує певна чітка підпорядкованість одних органів державної влади іншим, яка має своє відображення і у рамках теорії поділу влади;

- наявність системи принципів, котрі відрізняють систему державного управління від інших систем присутніх у державі [26].

Наявність представлених характеристик державного управління дістає своє відображення у відповідних нормативно-правових документах, які обґрунтовують доцільність їх виникнення і використання в рамках держави та її державних органів. Загалом, ці нормативно-правові документи є фактичним підтвердженням того, що теорія поділу влади була запроваджена у сучасну форму організації державної влади в Україні.

Також, аналізуючи сутнісний зміст поняття «державного управління» варто звернути увагу, що воно є різновидом соціального управління. До речі, сутнісний зміст соціального управління дуже добре співвідноситься із функціонуванням сучасної системи органів виконавчої влади в Україні. Соціальне управління в загальному же розумінні представляє собою – певний цілеспрямований вплив на життя суспільства з метою досягнення його упорядкування, структурності, цілісності, розвитку та удосконалення. Соціальне управління як компонента державної влади завжди відіграла важливу роль у запровадженні теорії поділу влади у сучасну українську модель державних органів влади. В такому контексті, варто описати головні ознаки соціального управління:

- державне управління представлене у вигляді важливого соціально-політичного явище, яке здійснює суспільну діяльність та має відповідний поділ на три гілки влади: законодавчу, виконавчу та судову;

- державне управління неможливо уявити без поставлення певних цілей і алгоритму їх виконання, при цьому реалізація цілей завжди має політичний та адміністративний контексти, котрі супроводжуються положеннями ідеї поділу влади;

- державне управління має ознаку процесуальності, яка виявляється через встановлення цілей, виділення на них певних ресурсів та виконання цих цілей, всі ці цілі формують окремо в кожній із гілок влади та часто співвідносяться один із одним, що дало вагомий комплексний ефект на запровадження теорії поділу влади;
- державне управління завжди має формувати власні цілі у відповідності до політичної ситуації і враховувати при цьому економічний стан розвитку країни [53].

Таким чином, запровадження теорії поділу державної влади було невід'ємним і вкрай важливим процесом розвитку ідеї поділу влади та становлення в системі держави таких явищ, як державна влада і державне управління. Сутнісні характеристики цих понять відігравали важливу роль у закріпленні теорії поділу влади в рамках сучасної організації державних органів України.

Далі згадаємо про принцип поділу влади і його вплив на пошук місця та ролі виконавчої влади в системі державних органів України. Сьогодні даний принцип закріплений у багатьох Конституціях різних держав світу, що безумовно підкреслює його актуальність і затребуваність у сучасній системі організації державної влади. Загалом же, якщо звертатися до сутності самого принципу поділу влади, то вона полягає в тому, що державна влада має організаційно та інституційно розподілятися на три самостійні гілки влади. Організаційний аспект принципу поділу влади полягає в тому, що даний принцип дуже чітко розподіляє владні повноваження представницьких осіб за окремими функціями. При цьому, важливим атрибутом функціонування є те, що їхні компетенції не повинні перетинатися та конкурувати один із одним, адже, це буде створювати деструктивний вплив на якість роботи всього механізму державної влади. Якщо говорити про інституціональний аспект, то за ним принцип поділу влади характеризується як поділ влади на самостійні владні інститути, котрі функціонують в рамках системи законодавчих, виконавчих та судових органів влади. Також, доцільно розглядати суб'єктний

аспект прояву принципу поділу влади, котрий говорить нам про те, що особа чи будь-який організований політичний суб'єкт не повинен одночасно представляти різні гілки державної влади. За таких обставин зараз і функціонує система державних органів України.

Ще однією із причин активного поширення принципу поділу влади є ще й активний розвиток громадянського суспільства і правової держави, якою власне і є Україна. Як ми знаємо, сама сутність принципу поділу влади дозволяє створити чітку та ефективну систему законодавчого врегулювання і правопорядку в державі. Також, важливим є згадка про наявність політичної свободи громадян, котра досягається за рахунок симбіозу принципу поділу влади із характерними ознаками громадянського суспільства. Останнім аргументом, що підтверджує доцільність виникнення даної причини поширення принципу поділу влади є факт забезпечення належного захисту прав людини та громадянина і відповідного плюралізму думок. Всі ці компоненти є важливими для організації роботи сучасної системи державних органів влади України [80].

Також, якщо приводити конкретні приклади думок науковців, що досліджували причини та сутність поширення принципу поділу влади по Україні, то можна привести думки В. Забарського та І. Забоклицького. Щодо думок Забарського, то він вважав, що сама поява такого принципу зумовлена необхідністю посадових осіб виконувати чіткі функціональні ролі в рамках державного управління. Задача реалізації функціональних ролей, на його думку була представлена трьома завданнями. Цими завданнями були:

1. Інституалізація спільної та паралельної діяльності окремих суб'єктів влади, формальне оформлення їх фактичного суперництва.
2. Забезпечення координації та контролю за роботою органів державної влади.
3. Запобігання узурпації влади і досягнення ефективності у її функціонуванні на благо суспільства та держави [39, с. 29-35].

Тобто, якщо подивитися загалом на хід думок Забарського, можна зрозуміти, що поширення принципу поділу влади в Україні відбувалося паралельно із ходом становлення та розвитку явища демократичної і правової держави. Забарський аргументував доцільність використання принципу поділу влади тим, що він дозволяв налагодити системи ефективного взаємозв'язку між державною владою та суспільством. За рахунок цього взаємозв'язку в державі буде панувати режим верховенства права, котрий дозволяє активно розвивати систему соціального забезпечення населення, яке є невід'ємним атрибутом соціальної держави.

Стосовно думки Забокрицького, то він вважав принцип поділу влади явищем, яке охоплює різноманітні моделі організації влади, різні горизонтальні та вертикальні зв'язки, котрі присутні в рамках системи органів державної влади. Все це дозволяло створити відповідну систему стримувань і противаг, що дозволила узгодити усі дії різних гілок влади та створити безперервний процес функціонування державної влади. Система стримувань і противаг у контексті принципу поділу державної влади представляє собою сукупність закріплених повноважень, різних методів та процедур, що призначені для нормативно-правового обґрунтування даного принципу у відповідних законодавчих документах та для недопущення домінації однієї гілки влади над іншою [63]. До речі, система стримування та противаг якраз стала головним атрибутом сучасної системи державних органів влади в Україні, котра дозволила визначити місця і ролі кожної із існуючих гілок влади.

Таким чином, орієнтуючись на думки Забокрицького, можна побачити, що сам принцип поділу влади поширювався ще й за рахунок розвитку юриспруденції та її окремих складових, таких як нормативно-правова база, закони, нормативно-правові акти тощо. Виходячи із таких формулювань останньою причиною поширення принципу поділу влади була необхідність його правового забезпечення. Це правове забезпечення досягалося за рахунок

чотирьох видів конституційних норм, які зараз присутні в Конституції України. Цими нормами були:

- норми, котрі регламентують розподіл компетенції учасників системи державної влади;
- норми, котрі надають самостійність окремим елементами гілок влади для здійснення ними їх власних повноважень;
- норми, що надають можливість протиставити точку зору однієї гілки влади іншій;
- норми, котрі дозволяють створити систему ефективного контролю над роботою органів державної влади [63].

Таким чином, виходячи із представлених наукових досліджень та практичних прикладів застосування принципу поділу влади, можна сказати, що основними причинами його поширення були:

1. Необхідність розвитку соціально-правової держави, котра в сучасному світі є одним із найкращих прикладів проявів організації державних утворень.
2. Поширення явища демократизму, котре підкріплювало позиції принципу поділу влади у організації функціонального механізму держави.
3. Розвиток різних інститутів органів державної влади. Через велику кількість інститутів органів державної влади постійно з'являлася необхідність появи розподілу функціональних обов'язків та відповідальності між ними.
4. Необхідність постійно підтримувати відсутність узурпації влади в рамках держави як незалежного самостійного системного утворення.
5. Більш чіткий та децентралізований процес управління державою, котрий сприяє більш швидкому та продуктивному прийняттю управлінських рішень.

Всі ці причини є більш ніж актуальними та найповніше розкривають основний зміст поняття «принципу поділу влади» і його участі у визначенні ролі, місця виконавчої влади в системі державних органів влади України.

Тепер перейдемо безпосередньо до огляду функціонування усіх трьох гілок влади в системі державних органів, для того щоб зрозуміти їхній

взаємозв'язок один із одним. Це дозволить нам сформулювати чітку думку про місце і роль виконавчої влади в цьому механізмі.

Спочатку розглянемо законодавчу владу. Законодавча влада в Україні на даний момент представлена усього одним законодавчим органом. Цим законодавчим органом є парламент, Верховна Рада України. Якщо переходити до безпосереднього тлумачення Верховної Ради України, як незалежного, самостійного органу законодавчої влади, то можна зазначити, що вона є єдиним законодавчим органом влади в Україні, котрий складається із 450 народних депутатів та має колегіальну побудову. Щодо головних ознак Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу влади в Україні, то ними:

1. Верховна Рада України є загальнодержавним органом влади, котрий має законодавчу владу і чия діяльність поширюється на всю територію України. Характерною особливістю Верховної Ради України є те, що вона може видавати акти найвищої юридичної сили, а саме – закони.

2. Характерною особливістю прийняття управлінських рішень в Верховній Раді України є ознака колегіальності та колективного процесу прийняття рішень. Для того щоб прийняти те чи інше рішення з приводу затвердження закону, призначення тої чи іншої особи на конкретну посаду, то необхідно провести процедуру голосування.

3. Верховна Рада України має характер представницької установи та може здійснювати свою діяльність виключено в межах прав, котрими вона є наділена.

4. Основу функціонування Верховної Ради України складає парламент. Парламент за власною етимологією є поняттям, що характеризує колегіальний, загальнонаціональний, представницький та законодавчий орган влади в конкретній державі світу. Парламент дозволяє відобразити суверенну волю народу та захищати його інтереси на постійній основі. Вибори до парламенту проходять на засадах вільних, рівних та прямих виборів і на основі

загальноприйнятих демократичних принципах виборчого права. Це дозволяє забезпечити його легітимність.

5. Парламент виконує практично усі можливі функції держави, завдяки цьому його значущість в рамках функціонування держави є дуже високою.

6. Головним документом, що визначає нормативно-правове забезпечення діяльності Верховної Ради України є Конституція України [8].

Представлені ознаки дозволяють нам визначити Верховну Раду України, як самостійне та незалежне законодавче утворення, котре має свої унікальні характеристики та ряд формально визначених атрибутів, які описують її діяльність та роль у організації державної влади України.

Якщо ж зачіпати конкретні приклади нормативно-правового правового регулювання діяльності Верховної Ради України, то як ми вже зазначали вище, Конституція України визначає чинний конституційно-правовий статус даного законодавчого утворення. Наприклад, в статті 75 Конституції України прописано, що Верховна Рада України за своєю сутнісною приналежністю є парламентом. Загалом, регулювання діяльності Верховної Ради України на конституційно-правових засадах регламентовано в IV розділі Конституції України, статтями 75-101. В цих статтях відображається, як саме та на яких засадах мають працювати посадові особи Верховної Ради - народні депутати. Також, в цих статтях представлено яким чином функціонує Верховна Рада, детально прописаний чіткий перелік її основних функцій, її внутрішні елементи та як, на яких засадах вона може взаємодіяти із іншими гілками влади [1].

Стосовно переліку функцій, котрі виконує парламент, Верховна Рада України, як складова частина системи державних органів влади в Україні, то можна деталізувати такі функції як:

1. Законодавча функція. Верховна Рада України створює, видає та затверджує різноманітні нормативно-правові акти, котрі мають різну юридичну силу. До цих нормативно-правових актів можна віднести закони, постанови, підзаконні акти тощо. Також, Верховна Рада може регулювати

положення та зміст тих чи інших законів, якщо вони мають певну невідповідність або не є досконалыми в контексті правильно оформленого нормативно-правового акту.

2. Представницька функція. Верховна Рада відповідає за представлення та захист інтересів народу. Також, Верховна Рада має можливість практичної реалізації даної функції шляхом проведення всеукраїнського референдуму із переліку питань, котрі визначені Конституцією України. Це дозволяє обговорити питання внутрішньої та зовнішньої політики держави, затвердити загальнодержавні програми, котрі мають характер економічного, соціального, науково-технічного та національного культурного розвитку України.

3. Фінансова функція. Верховна Рада може впливати на функціонування фінансових активів України приймаючи відповідне рішення про щорічне затвердження бюджету.

4. Установча функція. Вона дозволяє Верховній Раді брати участь у питаннях, котрі стосуються діяльності інших органів державної влади, таких як виконавча та судова.

5. Функція контролю. Верховна Рада може контролювати діяльність уряду та інших вищих органів державної влади і окремих посадових осіб.

6. Політична функція. Верховна Рада зобов'язується реалізовувати право її участі у питаннях управління зовнішньою та внутрішньою політикою України [65].

Представлений функціонал Верховної Ради, зайвий раз підкреслює її багатофункціональність та значущість в рамках організації державної влади в Україні. Верховна Рада відіграє важливу роль у функціонуванні українського суспільства та представлення України як держави на міжнародній арені.

Одним із останніх характерних атрибутів Верховної Ради, як найвищого незалежного законодавчого утворення в системі органів державної влади України є визначення її основних повноважень. Загальний перелік повноважень Верховної Ради України, як вже було згадано вище, представлений у Конституції України. Повноваження Верховної Ради

представлені у статті 92 Конституції України. Таким чином, перелік її повноважень виглядає так:

- забезпечення територіального устрою України;
- проведення операцій амністії та вирішення інших питань прописаних чинним законодавством України;
- забезпечення прав та свобод людини і громадянина, відповідне додержання гарантій щодо їх отримання;
- вирішення питань, котрі стосуються питань національної безпеки, організації Збройних Сил України та забезпечення контролю громадського порядку;
- робота із забезпечення дотримання чинності, адекватності та ефективності державних стандартів;
- організація бюджетних відносин, вирішення питань, що стосуються податків і збору, статусу національної та іноземних валют на території України;
- вирішення питань, котрі мають характер використання природних ресурсів України, освоєння космічного простору, утворення політичних партій, діяльності об'єднань громадян та засобів масової інформації і органів місцевого самоврядування [1].

На нашу думку, доповнити такий перелік повноважень Верховної Ради можна ще й визначенням її ролі в державному регулюванні економіки. Сама роль Верховної Ради в цьому контексті є дуже важливою. Досягається така важливість тим, що Верховна Рада здійснює правове регулювання економічних відносин в Україні, як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівні. Також, в цьому випадку слід згадати про формування стратегії і тактики ведення соціально-економічної політики України, ведення кадрової системи на прикладі окремих посадових осіб державної влади України та здійснення парламентського контролю за використанням Державного бюджету тощо.

Останньою характерною ознакою Верховної Ради України, як єдиного органу законодавчої влади в Україні є визначення основних форм її діяльності.

Основною формою діяльності Верховної Ради є проведення сесій. Ця форма проведення закріплена у статті 82 Конституції України. Існують також позачергові сесії, котрі скликаються Головою Верховної Ради України. Засідання Верховної Ради, котрі діють в рамках проведення сесійних операцій реалізуються на принципах відкритості, прозорості та доступності і управлінські рішення на них приймаються виключно шляхом голосування [61].

Таким чином формується загальна характеристика законодавчої влади в Україні, яка складового елементу системи державних органів.

Далі, розглянемо судову владу. Для того щоб ефективно регулювати роботу законодавчої та виконавчої гілки влади, саме й була створена судова влада. Її сутнісне призначення та роль в сучасній організації системи державного управління неможливо переоцінити. Якщо судова влада функціонує ефективно, то й уся держава буде працювати на засадах відкритості, продуктивності та буде постійно забезпечувати собі сталий розвиток. Зараз судова влада в Україні має ряд характерних ознак, що виділяють її серед інших гілок влади.

Цими ознаками можна вважати, що судова влада реалізована за рахунок спеціально створених органів влади – судів. По-друге, судова влада має виключну можливість серед інших існуючих гілок влади, здійснювати правовий вплив на інші організаційні утворення системи державної влади. Також, до інших загальних, типових ознак судової влади можна віднести:

1. Здійснення власної діяльності виключно за своїми властивостями та чітко визначеною законодавством компетенцією.
2. Судова влада є одним із характерних прикладів практичної реалізації принципу поділу державної влади із відповідними ознаками незалежності й самостійності, що випливають з сутності даного принципу.
3. Судова влада має характерні механізми, що гарантують її самостійність.
4. Судова влада здійснюється в певних організаційних і процесуальних формах, установлених у чинному законодавстві.

5. Судова влада реалізується виключно на професійній основі [28].

Такі ознаки судової влади характеризують її як гілку влади в системі державних органів влади України, котра відповідає за реалізацію правосуддя та забезпечення контролю за діяльністю законодавчої та виконавчої влади. В цьому випадку ще доцільно згадати аргумент щодо боротьби із узурпацією влади – це головна перевага судової влади над іншими гілками державної влади.

Якщо говорити про основні повноваження судової влади, то тут у відповідності до чинного законодавства, котре регулює діяльність судової гілки влади, можна виділити такий перелік повноважень:

- практична реалізація правосуддя за рахунок різних судових інстанцій;
- ведення конституційного контролю;
- контроль за обґрунтованістю та законністю прийнятих рішень різними посадовими особами та органами державної влади;
- формування органів самоврядування в рамках судової юрисдикції;
- трактування судових справ судам та різним судовим інстанціям;
- тлумачення правових норм;
- утворення державних судових адміністрацій [48, с. 560].

Щодо структури органів судової влади в Україні, то вона складається із трьох ланок судочинства. Верховний Суд та Конституційний Суд України є судами найвищої судової інстанції, тобто першої ланки. Склад Верховного Суду представлений кількома касаційними судами: кримінальним, цивільним, адміністративним та господарським. Також на вищих рівнях структури органів судової влади розташовуються такі суди як Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд. Судами другої ланки органів судової влади є Апеляційний суд та апеляційні суди адміністративних і господарських справ. На першій, найнижчій ланці структури органів судової влади знаходяться окружний або місцевий загальний суд, окружні господарські та адміністративні суди. Представлена структура органів судової влади здійснює своєрідний ієрархічний розподіл

органів судової влади, що дозволяє чітко упорядкувати їх діяльність та вплив на інші органи державної влади в Україні [42, с. 110-113].

Доповнюється характеристика судової влади ще наявністю різних форм організації судочинства, котре є основним родом діяльності для даної гілки державної влади. Першою формою організації судочинства є конституційне судочинство. Ця форма судочинства вирішує різні справи, котрі мають конституційне значення. Конституційне судочинство реалізується судовими органами в контексті розгляду справ, котрі мають конституційно-правовий характер дії, мають пряме відношення до Конституції України, прийняті відповідними державними органами та несуть за собою конкретну кількість правових наслідків. Також, ця форма судочинства характеризує фундамент національної правової системи держави, охорону конституційних прав та свобод громадян та підкреслює практичну реалізацію принципу поділу влади. Відповідає за здійснення конституційної форми судочинства Конституційний Суд України.

Щодо наступної форми судочинства, то нею є цивільне судочинство. Цивільне судочинство вирішує правові конфлікти, що виникають на обставинах, котрі мають ознаки цивільних або сімейних правовідносин. Цивільні справи в рамках реалізації цивільного судочинства мають сприяти вирішенню проблем пов'язаних із захистом різних законних інтересів суб'єктів права. Реалізується форма цивільного судочинства загальними судами.

Наступним йде господарське судочинство. Ця форма судочинства вирішує усі правові конфлікти, які виникають у рамках сфери господарських відносин. Фактичним проявом господарського судочинства є розгляд та вирішення правового конфлікту, котрий виник у суб'єктів, що вели економічну або господарську діяльність. Господарське судочинство реалізується через профільні господарські суди, котрі є в кожній області України, а також, через Вищий господарський суд України [9].

Далі йде адміністративне судочинство. Адміністративне судочинство реалізується в рамках управлінських правовідносин, котрі мають публічний інтерес. Практична реалізація нинішнього адміністративного судочинства підкріплюється Кодексом адміністративного судочинства. Щодо предмету даної форми судочинства, то ним є виникнення управлінських та адміністративних відносин і відповідна скарга на дію чи бездіяльність посадової, службової особи системи органів державної влади. Реалізовується адміністративне судочинство адміністративними судами, котрі є складовими елементами системи загальних судів. Остання форма прояву судочинства в рамках судової влади – це кримінальне судочинство. Дана форма вирішує проблеми пов'язані із скоєнням кримінальних правопорушень. Сам же зміст кримінального порушення реалізується через судові засідання кримінальної справи та застосування відповідного покарання до осіб, котрі вчинили кримінальне правопорушення. Кримінальне судочинство регламентується положеннями Кримінального кодексу України та вершиться через загальні суди в межах Кримінально-процесуального кодексу України. Одним із судів, котрий пов'язаний із системою кримінального судочинства є Касаційний кримінальний суд, що знаходиться у складі Верховного Суду [9].

Також, доповнюючи загальну характеристику судової влади, варто згадати про чисельну кількість різних судових органів. Зараз в Україні розрізняють місцеві суди, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд, Конституційний суд України тощо. Всі вони мають своє відповідне значення та роль у рамках функціонування системи судової влади і виконують регламентований законом чіткий перелік обов'язків та конкретні функції.

Таким чином функціонує система судової влади в Україні. Загалом, судова влада є чудовим прикладом реалізації принципу поділу влади в рамках сучасних людських взаємовідносин. Судова влада створює відповідний захист та чітку систему контролю за роботою законодавчої і виконавчої гілок влади

України. Цей підхід власне й називається практичною реалізацією принципу стримування та противаг, про який ми згадували вище.

Тепер, розглянувши усі аспекти і складові елементи системи державних органів влади України проаналізуємо виконавчу владу та визначимо її місце та роль в рамках даного механізму.

Виконавчі органи влади в Україні, зараз мають велику кількість функцій та ролей, котрі вони мають виконувати в рамках роботи системи державної влади. Сучасна кількість органів виконавчої влади в Україні, лише зайвий раз підтверджує факт її багатоманітності, гнучкості у застосуванні тих чи інших методів в управлінні державою. Також, не слід забувати про те, що в Україні органи виконавчої влади мають свою відповідну ієрархію та чіткий комплекс відповідальності для кожного структурного елементу своєї системи. Якщо говорити про загальний перелік усіх існуючих органів виконавчої влади, то на даний момент існують такі: Кабінет Міністрів України, який складається із різних міністерств, що відповідають за здійснення окремих функцій у рамках різних сфер діяльності; державні служби; державні агентства; центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом [79].

Коротко опишемо кожен із представлених органів виконавчої влади для того, щоб сформуванати загальну характеристику щодо даної гілки державної влади. Якщо говорити про Кабінет Міністрів України, то він є найвищим органом виконавчої влади в Україні, його діяльність регламентується законами України, Конституцією України та актами Президента України. Типовими ознаками, що відрізняють Кабінет Міністрів України від інших органів виконавчої влади є:

- те, що діяльність Кабінету Міністрів України і загальні межі компетенції поширюються на всю територію України;
- найвищим органом виконавчої влади та здійснює відповідно до цього статусу виконавчу і розпорядчу діяльність у державі;
- має ознаку постійної дії, тобто, робота Кабінету Міністрів України не є обмеженою у часі, члени уряду працюють на постійній основі;

- колегіальність [5].

Основний функціонал Кабінету Міністрів України полягає у виконанні таких важливих загальнодержавних функцій як: захист та забезпечення прав і свобод людини та громадянина; ведення справ пов'язаних із забезпеченням фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; організації політики в таких областях як наука і культура, соціальний захист, сфера праці, охорона природи та забезпечення екологічної безпеки. Також, Кабінет Міністрів України виконує функціональні обов'язки з приводу реалізації різних загальнодержавних програм, що стосуються наукового, соціального, економічного та культурного розвитку України. Ще він відповідає за розроблення проекту Державного бюджету, здійснює управління об'єктами державної власності, здійснення відповідних заходів щодо збереження громадського порядку, боротьба з злочинністю, збереження обороноздатності України та ведення справ її національної безпеки [5].

Таким чином, завдяки подібному функціоналу та наявним характерним ознакам, ми можемо констатувати, що Кабінет Міністрів України за своїм ієрархічним рівнем знаходиться на найвищому щаблі виконавчої влади в Україні. Він загалом відповідає за реалізацію та контроль над діяльністю усіх інших структурних одиниць, що робить його роль у забезпеченні державного управління дуже великою.

Стосовно ролі та функціонального призначення державних служб та державних агентств, то вони мають схожу характеристику. Якщо говорити про державні служби, то вони відповідають за здійснення важливої соціальної функції, а саме надання послуг громадянам або юридичним особам. Діяльність таких служб має важливе стратегічне значення для України, адже, їх діяльність активно забезпечує високу якість роботи державного управління та створює комфортні умови для організації різних антикорупційних заходів всередині держави. Державні служби здійснюють реалізацію своїх завдань та обов'язків у рамках відповідного переліку типових для таких державних утворень принципів. Цими принципами є:

- професійна незалежність, кожен об'єкт системи державних служб має відповідний профільний закон, який підтверджує їх професійну компетентність та наділяє їх конкретним переліком функцій в залежності від специфіки їх діяльності;
- прозорість, відкритість, доступність – робота будь-якої державної служби має бути відкритою для ознайомлення із нею кожному громадянину України;
- координація та співробітництво, будь-яка установа, що відноситься до системи державних служб органів виконавчої влади має організовувати чітку та продуктивну роботу у межах власного об'єкту;
- неупередженість та обґрунтованість власної діяльності, яка має проявлятися в діях відповідних посадових осіб – державних службовців, під час виконання ними покладених на них повноважень;
- законність, ефективність та добросовісність [24, с. 133-138].

Щодо державних агентств, то їх роль в системі органів виконавчої влади полягає в забезпеченні проведення робіт у різних галузях, наприклад, такі як сфера господарювання, сфера боротьби з корупцією, сфера розвитку культури тощо. Перелік основних функцій державних агентств є типовим для подібних органів виконавчої влади. Їх функціями є: прогнозування, планування власної діяльності, організація, координація та регулювання окремих профільних сфер діяльності.

Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом мають невеликий перелік унікальних ознак, притаманних лише їм. Цими ознаками є:

1. Виконання специфічних функцій органів виконавчої влади. Тут до прикладу можна привести Національне агентство з питань запобігання корупції. Дане агентство виконує вузькопрофільну функцію боротьби з корупцією в Україні.
2. Особливий порядок призначення кадрів та загальна специфіка ведення кадрової системи.

3. Строк повноважень посадових осіб центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом має чітко визначений період часу.

4. Наявність спеціальних вимог до вибору посадових осіб центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом.

5. Відмінний від більшості органів виконавчої влади порядок підзвітності та системи контролю [59].

Дивлячись на представлену вище характеристику центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, ми можемо побачити їх вузьку спеціалізацію у рамках діяльності виконавчої гілки влади в Україні, а також, зрозуміти те, що вони по-суті є окремим профільним утворенням. Їх робота має важливе стратегічне значення для розвитку України в окремих сферах її діяльності.

Останнім органом виконавчої влади України, котрий необхідно розглянути є місцеві органи виконавчої влади. До системи місцевих органів виконавчої влади слід відноситись такий важливий орган як місцеві державні адміністрації. Місцеві державні адміністрації представляють собою державні органи на виконавчій влади на відповідних територіях, таких як область, район.

Щодо питання їх нормативно-правового регулювання, то цей процес здійснює Конституція України, Закон України «Про місцеві державні адміністрації», а також інші закони України та акти Президента України і Кабінету Міністрів України. Загальний же перелік завдань для таких місцевих органів виконавчої влади полягає у виконанні такого переліку дій як:

1. Виконання положень чинного законодавства України, Конституції України, інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади, які розташовані вище за рівнем.

2. Дотримання законності та правопорядку, контроль за додержанням прав та свобод громадян.

3. Реалізація різних регіональних і державних програм розвитку. Зазвичай, ці програми направлені на забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку тощо.

4. Підготовка і реалізація положень складеного бюджету.

5. Формування звітності про виконання бюджету та проведених програм розвитку.

6. Робота із органами місцевого самоврядування.

7. Виконання інших повноважень, котрі надаються державою або іншими вищестоящими органами виконавчої влади [6].

Загалом, специфіку роботи і повноважень місцевих державних адміністрацій визначає їх сутнісне призначення, котре говорить нам про те, що вони є органами виконавчої влади загальної компетенції та реалізують свої завдання в рамках конкретної адміністративно-територіальної одиниці.

Склад таких адміністрацій формується головою місцевих державних адміністрацій. До базового переліку складу місцевих державних адміністрацій відносять: голову адміністрації, його першого заступника та інших заступників, керівників управлінь та відділів, керівників інших структурних підрозділів і їх апарат.

Останньою характерною особливістю місцевих державних адміністрацій є специфіка їх функціонального механізму. В різних наукових та законодавчих джерелах визначають такий перелік функцій місцевих державних адміністрацій як:

- функція дотримання законності, охорони прав та свобод, а також інтересів громадськості і безпосередньо громадян;
- функція підтримки і забезпечення соціально-економічного розвитку конкретно визначених територій;
- функція ведення бюджету, фінансового стану та ведення обліку;
- функція управління, яка реалізується через управління конкретним майном, приватизацію майна, розвиток і управління підприємництвом і роботу із державною регуляторною політикою;

- функція роботи із сектором промисловості, сільського господарства, будівництва, зв'язку та транспорту;
- функція виконання робіт в окремих сферах діяльності, таких як наука, освіта, культура, охорона здоров'я тощо;
- функція використання і управління землею, природними ресурсами України та організація охорони довкілля і навколишнього середовища;
- функція ведення зовнішньоекономічної діяльності;
- функція організації оборонної роботи, а також, ведення мобілізаційної підготовки;
- функція надання соціального захисту населення, в питаннях, що стосуються соціального забезпечення, зайнятості, вирішення питань щодо заробітної плати тощо [6].

Таким чином, представлена характеристика органів виконавчої влади. Загалом, на нашу думку, їхня роль і місце в системі функціонування органів державної влади в Україні полягає в реалізації значного пласту робіт пов'язаних із адміністративною діяльністю. Також, аналізуючи роботу усєї системи державних органів, ми можемо зазначити, що кожен із представлених вище органів із трьох гілок влади мав свою власну специфіку та роль в рамках здійснення важливих функцій держави. Але, найважливішим атрибутом роботи усєї системи державних органів України, все ж є їхня безпосередня взаємодія між собою, наявність двох важливих принципів – поділу влади та стримування і противаг. Все це сприяє їхньому активному, стабільному і ефективному виконанню поставлених завдань та функцій держави на різних рівнях її управління.

Висновки до розділу 2

Під час проведення аналізу сутності та змісту необхідності реформування виконавчої влади в Україні, нами була проаналізована низка історичних подій і обставин, що зумовили реалізацію цього процесу.

Ми визначили, що в основному, причинами, котрі розкривали сутнісний зміст реформування виконавчої влади в Україні стали різні нормативно-правові акти, питання пов'язані із проблемами корупції в країні, політичні революції, розвиток електронного урядування та активне поширення цифровізації. На нашу думку, усі вищезгадані аспекти по-різному впливали на трансформацію системи виконавчої влади України. Однак, нами було встановлено, що ціль усіх цих суспільних і державних пертурбацій була направлена виключно на те, щоб забезпечити належне функціонування виконавчої влади у контексті організації стабільного розвитку української держави, суспільства та окремих сфер його діяльності.

Якщо ж говорити про питання роботи механізму реформування виконавчої влади, то досліджуючи його, ми визначили, що даний механізм складався із цілої низки інструментів і підходів. Однак, при проведенні всебічного аналізу обґрунтували думку про те, що в цьому питанні потрібно акцентувати найбільшу увагу, саме на проблемі корупції. Завдяки різноманітним підходам до вирішення цього соціального явища, на нашу думку, в системі виконавчої влади України відбулося найбільше реформ. В тому числі, реформ пов'язаних із створенням нових центральних органів виконавчої влади та адаптацією електронних і цифрових інструментів в роботу даної системи.

Щодо визначення ролі та місця виконавчої влади в системі державних органів України, то ми досліджуючи це питання виявили кілька характерних атрибутів стосовно цього аспекту. По-перше, ми визначили, що важливу роль у визначенні ролі та місця виконавчої влади у системі державних органів України відіграла наявність теорії поділу влади, принципу поділу влади та принципу стримування та противаг. По-друге, ми проаналізували діяльність інших гілок державної влади, і співвідносили їхню роль, завдання в рамках даної системи, що дозволило нам визначити розташування виконавчої влади.

В ході проведеного аналізу, на нашу думку, ми визначили, що роль і місце виконавчої влади у системі функціонування органів державної влади

в Україні полягає, саме в реалізації значного пласту робіт пов'язаних із виконанням адміністративної діяльності. Також, аналізуючи роботу усієї системи державних органів, ми конкретизували, що кожен із представлених органів державної влади мав свою власну специфіку, роль в рамках здійснення тих чи інших важливих функцій держави. Але, при цьому, ми встановили, що найважливішим атрибутом роботи усієї системи державних органів України, все ж була їхня безпосередня взаємодія між собою, яка розкривала вищезгадану наявність двох важливих і фундаментальних принципів – поділу влади та принципу стримування і противаг.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи історичну ретроспективу розвитку виконавчої влади в Україні, яка відбувалася за роки її незалежності, нами було визначено, що вона мала досить багато колоритних і цікавих подій щодо власного становлення. В першу чергу, це пов'язано з тим, що виконавча влада в Україні сильно залежала від стабільності розвитку окремих аспектів організації державної влади, реформ пов'язаних із удосконаленням положень Конституції України, а також, різними політичними і суспільними пертурбаціями. Також, в ході аналізу історичного розвитку, ми визначили, що виконавча влада в Україні знаходиться на стадії поступової трансформації та удосконалення у відповідності до сучасних міжнародних канонів розвитку органів державної влади.

Аналізуючи основні принципи, сутність та характеристики роботи виконавчої влади як системи, нами було визначено, що виконавча влада представляється в якості багатофункціонального механізму держави, який охоплює дуже об'ємні масштаби специфікою своєї діяльності, котра здійснює вагомий вплив на роботу усього суспільства. За таких обставин, ми деталізували виконавчу владу як один із ключових компонентів для забезпечення життєдіяльності усієї держави та суспільства.

Щодо питання нормативно-правових джерел, що забезпечують роботу системи виконавчої влади в Україні, то нами була проаналізована низка законів, нормативно-правових актів. В ході проведеного дослідження, ми уточнили загальноприйнятту думку про те, що усі нинішні нормативно-правові акти виявились досить обґрунтованими та мали достатню кількість правової інформації, яка б регламентували ті або інші дії, діяльність виконавчої влади в Україні.

Під час проведення аналізу сутності та змісту необхідності реформування виконавчої влади в Україні, нами була проаналізована низка історичних подій і обставин, що зумовили реалізацію цього процесу. Ми

визначили, що в основному, причинами, котрі розкривали сутнісний зміст реформування виконавчої влади в Україні стали різні нормативно-правові акти, питання пов'язані із проблемами корупції в країні, політичні революції, розвиток електронного урядування та активне поширення цифровізації. На нашу думку, усі вищезгадані аспекти по-різному впливали на трансформацію системи виконавчої влади України. Однак, нами було встановлено, що ціль усіх цих суспільних і державних пертурбацій була направлена виключно на те, щоб забезпечити належне функціонування виконавчої влади у контексті організації стабільного розвитку української держави, суспільства та окремих сфер його діяльності.

Якщо ж говорити про питання роботи механізму реформування виконавчої влади, то досліджуючи його, ми визначили, що даний механізм складався із цілої низки інструментів і підходів. Однак, при проведенні всебічного аналізу обґрунтували думку про те, що в цьому питанні потрібно акцентувати найбільшу увагу, саме на проблемі корупції. Завдяки різноманітним підходам до вирішення цього соціального явища, на нашу думку, в системі виконавчої влади України відбулося найбільше реформ. В тому числі, реформ пов'язаних із створенням нових центральних органів виконавчої влади та адаптацією електронних і цифрових інструментів в роботу даної системи.

Щодо визначення ролі та місця виконавчої влади в системі державних органів України, то ми досліджуючи це питання виявили кілька характерних атрибутів стосовно цього аспекту. По-перше, ми визначили, що важливу роль у визначенні ролі та місця виконавчої влади у системі державних органів України відіграла наявність теорії поділу влади, принципу поділу влади та принципу стримування та противаг. По-друге, ми проаналізували діяльність інших гілок державної влади, і співвідносили їхню роль, завдання в рамках даної системи, що дозволило нам визначити розташування виконавчої влади.

В ході проведеного аналізу, на нашу думку, ми визначили, що роль і місце виконавчої влади у системі функціонування органів державної влади в

Україні полягає, саме в реалізації значного пласту робіт пов'язаних із виконанням адміністративної діяльності. Також, аналізуючи роботу усієї системи державних органів, ми конкретизували, що кожен із представлених органів державної влади мав свою власну специфіку, роль в рамках здійснення тих чи інших важливих функцій держави. Але, при цьому, ми встановили, що найважливішим атрибутом роботи усієї системи державних органів України, все ж була їхня безпосередня взаємодія між собою, яка розкривала вищезгадану наявність двох важливих і фундаментальних принципів – поділу влади та принципу стримування і противаг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року №5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
3. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року №3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
4. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 року №3475-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>
5. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року №794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
6. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року №586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року №580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
8. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 2010 №1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
9. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Про Фонд державного майна України: Закон України від 9 грудня 2011 року №4107-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17#Text>
11. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року №3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
12. Деякі питання діяльності підрозділів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації центральних та місцевих органів виконавчої влади та заступників керівників центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської

- міських державних адміністрацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. №194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2020-п#Text>
13. Деякі питання Національної комісії зі стандартів державної мови: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 листопада 2019 р. №911. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2019-п#Text>
14. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 №831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-р#Text>
15. Деякі питання Українського інституту національної пам'яті: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 2014 р. №684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2014-п#Text>
16. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. №56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-п#Text>
17. Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. №533. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-п#Text>
18. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. №341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-п#Text>
19. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 р. №280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-п#Text>
20. Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27

- грудня 2017 р. №1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-p#Text>
21. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. №649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text>
22. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
23. Стратегія реформування державного управління на період до 2021 року, Кабінет Міністрів України від 24 червня 2016р., №474. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/01_strategy_u kr.pdf
24. Акімов О.О. Концепт системогенезу професійної діяльності державних службовців / О.О. Акімов // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 23, с. 133-138.
25. Бабенко К.А. Феномен біцефалізму виконавчої влади в процесі конституційного розвитку України, інформаційний ресурс, 2021. URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/434-fenomen-bitsefalizmu-vikonavchoji-vladi-v-protsesi-konstitutsijnogo-rozvitku-ukrajini.html>
26. Безкоштовна бібліотека підручників, адміністративне право України, Характеристика державного управління, 2021. URL: [http://www.info-library.com.ua/books-text-7901.html#:~:text=У%20теорії%20адміністративного%20права%20досить,%3B%205\)%20безпосередньо%20організує%20характер](http://www.info-library.com.ua/books-text-7901.html#:~:text=У%20теорії%20адміністративного%20права%20досить,%3B%205)%20безпосередньо%20організує%20характер)
27. Білик О.М. Громадські об'єднання: законодавче регулювання, нові права та можливості, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, стаття, 2013, с. 150-154. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197228726.pdf>

28. Булкат М.С. Часопис цивільного і кримінального судочинства, Ознака судової влади: загальнотеоретична характеристика поняття, №5 (32), 2016.
29. Волошенюк Л.В. Модернізація публічної влади України в контексті президентської програми економічних реформ / Л.В. Волошенюк, Влада і право №10, 2018.
30. Державне бюро розслідувань, офіційний ресурс, Місія та цінності, 2021. URL: <https://dbr.gov.ua/misiya-ta-cinnosti>
31. Децентралізація дає можливості, інформаційний ресурс, стаття: Навіщо децентралізація?, 2021. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
32. Діхтієвський, П. В. (2011). Державне управління і виконавча влада: співвідношення, тенденції сучасного розвитку. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право», 1(18), с. 42–45.
33. Дніпров О. Концептуальні засади діяльності виконавчої влади в Україні, стаття, Вісник АПСВТ, 2020, № 3-4. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3-4_2020-35-40.pdf
34. Дніпров О. Спеціальні принципи функціонування виконавчої влади. Видавництво Львівської політехніки. № 884 (2017), с. 108–112.
35. Дніпров О. Формування поняття, ознак та характеристик під час становлення і розвитку виконавчої влади в Україні, Актуальні проблеми правознавства. 2 (22)/2020. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38752/1/Дніпров.pdf>
36. Довідник парламентаря 01. Основні аспекти законотворчого процесу / Крижанівський В.П., Нечипоренко Л.О., Рахімкулов Е.Р., Чередніченко С.Г. – К.: [ФОП Москаленко О. М.], 2014, с. 78.
37. Єдиний державний реєстр декларацій, офіційний ресурс, Загальна інформація про реєстр, 2021. URL: <https://public.nazk.gov.ua>

38. Журавльов Д.В. Оновлена характеристика органів виконавчої влади в Україні, наукова публікація: Правовий часопис Донбасу №1 (62) 2018.
39. Забарський В., Принцип поділу влади в українському державотворенні / В. Забарський // Юридичний вісник. – 2014. – № 31, с. 29-35.
40. Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. / за ред. проф. А. М. Михненка; А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров, та ін. 8-е вид., доп. і перероб. Київ: НАДУ. 2019, с. 19-24.
41. Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні, Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, 2017. URL:
<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/2394/1/3%20Сучасний%20стан%20і%20проблеми%20запобігання%20корупції%20в%20Україні.pdf>
42. Квасневська Н.Д. Поняття судової системи України: сучасний погляд / Н. Д. Квасневська // Форум права. – 2015. – № 5, с. 110-113.
43. Ключевський В.І. Органи місцевого самоврядування в Україні: історичний аспект та нагальні проблеми сьогодення, Херсонська обласна державна адміністрація, Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління, 2019. URL:
http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/6_2019/20.pdf
44. Ковалик В.В., Стрільчук Л.В. Реформування виконавчої влади в контексті реалізації адміністративної реформи, науково-інформаційний вісник Право №11, 2015. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/11-14-15.pdf>
45. Крейденко В. Удосконалення управлінських функцій виконавчої влади за президентсько-парламентської республіки в Україні, історія та теорія державного управління, Національна академія державного управління при Президентіві України, 2012.

46. Крейденко В.В. Кабінет Міністрів України в контексті адміністративної реформи: проблеми теорії та практики, стаття, документ, 2013. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kreidenko.pdf>
47. Криворучко В. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного управління, адміністративне право і процес, Одеська державна академія будівництва та архітектури, 3/2018. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/3/19.pdf>
48. Кримінальний кодекс України. Кримінальний процесуальний кодекс України: Бюлетень законодавства та юридичної практики України. – № 9. – 2018. — 560 с.
49. Кульчій І.О. Реформування органів державної влади України в умовах реалізації антикорупційної політики, Серія: Державне управління, №1 (53), 2016. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2016/5.pdf
50. Луговий В.І., Нижник Н.Р., Князев В.Н., Бакуменко В.Д., Кравченко С.О., Актуальні питання реформи центральних органів виконавчої влади в Україні, стаття, 2011. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej1/txts/LUGOV.htm>
51. Майданник О.О. Конституційне право України: Навч. посіб. – К: Алерта, 2011, с. 264-267.
52. Матвейчук Л.О., стаття, «Цифрова економіка: теоретичні аспекти», Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2018. URL: <http://visnykznu.org/issues/2018/2018-econ-4/20.pdf>
53. Мельник Алла Федорівна, Дудкіна Олена Павлівна, Васіна Алла Юріївна, Опорний конспект лекцій з дисципліни «державне та регіональне управління», Тернопільський національний економічний університет, факультет державного управління, Тернопіль, 2015. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/14482/Опорний%20конспект%20ДРУ.pdf>
54. Міністерство цифрової трансформації України, новини, стаття, «Уряд підтримав ініціативу Мінцифри та НАДС щодо навчання

- держслужбовців цифрової грамотності», 2020. URL:
<https://thedigital.gov.ua/news/uryad-pidtrimav-initsiativu-mintsifri-ta-nads-shchodo-navchannya-derzhsluzhbovtsiv-tsifrovoi-gramotnosti>
55. НАЗК, офіційний ресурс, Про НАЗК, 2021. URL:
<https://nazk.gov.ua/uk/pro-nazk/>
56. Національна академія внутрішніх справ, Адміністративне право: мультимедійний навчальний посібник, Центральні органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права, 2021. URL:
https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec4.html
57. Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами одержаними від корупційних та інших злочинів, офіційний сайт, 2021. URL: <https://arma.gov.ua/>
58. Національне антикорупційне бюро України, офіційний сайт, 2021. URL: <https://nabu.gov.ua/>
59. Ольга Лавренова, канд. юрид. наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія», стаття, Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, 2016.
60. Органи державної влади України: монографія / за ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2002, с. 10-12.
61. Освіта.UA, реферат, Характеристика функцій та повноважень Верховної Ради України, 2011. URL:
<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/15465/>
62. Пекарчук, В. М. (2018). Діяльність центральних органів виконавчої влади в Україні на початку незалежності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 2 (82), с. 59-68.
63. Пехник А.В. Розподіл влади: сучасний погляд, Актуальні проблеми політики, стаття, 2017, випуск 60.

64. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти, підручник, вид. во: Центр Разумкова, 2020, с. 9-33. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
65. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України, підручник, Функції та повноваження Верховної Ради України. URL: https://pidru4niki.com/17910211/pravo/funktsiyi_povnovazhennya_verhovnoyi_radi_ukrayini#:~:text=Представницька%20функція%20Верховної%20Ради%20являє,реалізації%20та%20захисту%20його%20інтересів
66. Погребняк І.Є. Електронний уряд і електронне урядування: поняття та принципи функціонування, Право та інновації №3 (7), 2014. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Pogrebnyak7.pdf>
67. Посібник: Антикорупційні новели. О. Леменов; за редакцією В. Крижанівського. – К.: ФОП Москаленко О.М., 2016, с. 27.
68. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Балакірева О. М., Бондар Т. В. та ін.]; за заг. ред. О. А. Корнієвського. – К.: НІСД, 2017, с. 6-28.
69. Протасова В. Парламентсько-президентська республіка в контексті конституційного реформування в Україні, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, наукова публікація, 2011.
70. Соломко Ю. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку, Ефективність державного управління, вип. 2 (55), ч. 1, 2018. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_55/fail/16.pdf
71. Тетерятник Б. С. Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності, аспірант НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, стаття, 2018. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf>
72. Український інститут майбутнього, інформаційний ресурс, стаття, «Україна 2030Е - країна з розвинутою цифровою економікою», 2020. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu->

- [ekonomikoyu.html#:~:text=Цифровізація%20\(з%20англ.,до%20дитячих%20іграшок%2C%20одягу%20тощо.&text=Споживачами%20цифрових%20технологій%20виступають%20усі%20—%20держава%2C%20бізнес%2C%20громадяни](http://ekonomikoyu.html#:~:text=Цифровізація%20(з%20англ.,до%20дитячих%20іграшок%2C%20одягу%20тощо.&text=Споживачами%20цифрових%20технологій%20виступають%20усі%20—%20держава%2C%20бізнес%2C%20громадяни)
73. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України, Реформа децентралізації, 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
74. Харчук Р.С. Окремі проблеми правотворчої діяльності органів виконавчої влади як складової механізму забезпечення прав людини в Україні, Концептуальні питання теорії права, Право та інновації № 3 (15), 2016. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/01/Kharchuk15.pdf>
75. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, офіційний ресурс, стаття, Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, 2019. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/1993-стратегія-реформування-державного-управління-україни-на-2016-2020-роки>
76. Цифрова Адженда України – 2020, офіційний документ, Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року, 2016. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
77. Чернишевич О.В. Виконавча влада в Україні на рубежі ХХ – ХХІ століть: правовий та історичний аспект / О. В. Чернишевич // Вісник Академії права, Київ, 2017.
78. Шевчук Б. Європейські принципи належного урядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні, Науковий вісник «Демократичне урядування», вип. 9, 2012. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik9/fail/Shevchuk_B.pdf
79. Шевчук Н. Виконавча влада: поняття, основні недоліки діючої моделі в Україні та шляхи їх подолання, Сучасний стан та перспективи розвитку

науки, том №5, стаття, 2020. URL:

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/7389/7369>

- 80.Юридичний помічник, стаття, Принцип поділу влади: сутність та значення, 2021. URL: <https://pomichnyk.org/publikatsiji/pryntsyyp-podilu-vlady-sutnist-ta-znachennya.html>
- 81.DW, інформаційний ресурс, Які органи в Україні борються з корупцією, стаття, 2019. URL: <https://www.dw.com/uk/які-органи-в-україні-борються-з-корупцією/a-50560784>